

*Aprobat
prin ordinul ministrului educației
nr. 849 din 29. 11. 2010*

Guvernul Republicii Moldova
Ministerul Educației

Strategia consolidată
de dezvoltare a învățământului
pentru anii 2011–2015

Chișinău, 2010

Cuprins

1. Introducere	3
2. Scopul Strategiei	3
3. Obiectivele generale și principiile fundamentale ale Strategiei	4
4. Domeniile de intervenție și grupurile țintă.....	4
5. Situația actuală în sistemul de învățământ	5
5.1. Cadrul legislativ și normativ	5
5.2. Tendințe demografice.....	6
5.3. Tendințe economice	7
5.4. Aspecte privind forța de muncă și șomajul	8
5.5. Accesul la studii și calitatea educației.....	9
5.5.1. Educația și dezvoltarea timpurie	9
5.5.2. Învățământul primar și secundar general.....	11
5.5.3. Educația și dezvoltarea copilului aflat în dificultate	13
5.5.4. Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate	15
5.5.5. Învățământul superior.....	17
5.6. Analiza SWOT a sistemului de învățământ	20
6. Direcțiile prioritare și rezultatele scontate	28
6.1. Asigurarea unei dezvoltări durabile a sistemului de învățământ	28
6.2. Extinderea accesului la educația timpurie de calitate	33
6.3. Formarea și dezvoltarea rețelei de școli prietenoase copilului.....	34
6.4. Educația și susținerea copiilor aflați în dificultate	42
6.5. Sporirea nivelului de pregătire profesională în învățământul vocațional și tehnic	43
6.6. Integrarea învățământului superior în spațiul european al învățării și cercetării ..	47
6.7. Extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților	53
7. Estimarea impactului și a costurilor privind implementarea strategiei.....	55
7.1. Impactul și avantajele implementării	55
7.2. Costurile implementării strategiei	56
8. Managementul și monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei	56
9. Riscuri în procesul de implementare a Strategiei.....	57
Anexa 1. Indicatorii de bază ce caracterizează funcționarea sistemului educațional	59
Anexa 2. Distribuirea alocărilor de mijloace financiare pe programe de cheltuieli în domeniul educației pe anii 2010–2013.....	63
Anexa 3. Lista indicatorilor de evaluare și monitorizare	64

1. Introducere

1. Sistemul de învățământ are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere. Calitatea educației determină în mare măsură calitatea vieții și creează oportunități pentru realizarea în volum deplin a capacităților fiecărui cetățean.

2. La etapa actuală de dezvoltare a Republicii Moldova, educația reprezintă o prioritate națională, devenind factorul de bază în transmiterea și crearea de noi valori culturale și general-umane, de reproducere și de dezvoltare a capitalului uman, de realizare a idealului și a obiectivelor educaționale, de formare a conștiinței și identității naționale, promovării aspirațiilor de integrare europeană.

3. Strategia consolidată de dezvoltare a învățământului pentru anii 2011–2015 (în continuare Strategia) constituie un document fundamental de politici educaționale, care definește orientările și direcțiile prioritare de dezvoltare a sistemului de învățământ din Republica Moldova în perspectiva integrării europene.

4. Poziționările de bază, care determină stipulările principale ale Strategiei, se axează pe asigurarea unei inerconexiuni puternice între specificul contextului național și tendințele europene și cele globale de dezvoltare a învățământului.

5. Elaborarea Strategiei se întemeiază pe experiența națională și internațională din domeniu, cercetările științifice fundamentale și aplicative, necesitățile sociale și educaționale, pe principiile unanim recunoscute cu privire la drepturile omului și ale copilului.

6. Cadrul normativ-juridic în baza căruia a fost elaborată Strategia include principalele documente de politici, care determină dezvoltarea socială și economică a Republicii Moldova pentru următorii ani, în special cele ce țin de realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova și prevederilor Strategiei naționale „Educație Pentru Toți”.

2. Scopul Strategiei

7. Scopul Strategiei constă în:

(i) stabilirea direcțiilor prioritare de dezvoltare a învățământului din Republica Moldova și a mecanismelor de realizare a acestora;

(ii) asigurarea unei dezvoltări durabile a sistemului de învățământ în vederea formării unei personalități integre, active, sociale și creative – factorii principali ai dezvoltării umane și ai progresului social-economic al țării – în baza principiului „învățământul – prima prioritate a statului”.

8. În baza Strategiei vor fi elaborate programe raionale/municipale și instituționale de dezvoltare. Procesele de implementare a Strategiei vor fi organizate în baza unui Plan acțiuni ce va include componentele tactice și operaționale ale politicilor educaționale ale statului.

9. Finanțarea proceselor de implementare a Strategiei va fi efectuată de la bugetul de stat, bugetele locale, prin atragerea de granturi, sponsorizări și alte surse legale, accentul punându-se pe metodele de bugetare bazate pe proiecte, programe și performanță.

3. Obiectivele generale și principiile fundamentale ale Strategiei

10. Obiectivele generale ale Strategiei sunt:

(i) modernizarea sistemului educațional din Republica Moldova în scopul asigurării unei dezvoltări umane durabile prin asigurarea accesului echitabil și nediscriminatoriu la studii de calitate la toate nivelele de învățământ pentru toți copiii, inclusiv cei din familiile vulnerabile, cei cu cerințe educaționale speciale, reprezentanții minorităților etnice;

(ii) asigurarea unei educații preșcolare, primare și secundare de calitate pentru toți copiii prin dezvoltarea unor școli prietenoase copilului și extinderea practicilor educației incluzive;

(iii) dezvoltarea învățământului vocațional și tehnic în conformitate cu prevederile procesului de la Copenhaga și racordarea lui la necesitățile pieții muncii;

(iv) realizarea în volum deplin a prevederilor Procesului de la Bologna și dezvoltarea în continuare a învățământului superior prin integrarea instruirii și cercetării, extinderea conexiunilor instituțiilor de învățământ cu mediul economic;

(v) extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților pe întreg parcursul vieții din perspectiva formării generale și formării profesionale continue în corespundere cu nevoile persoanei și necesitățile socio-economice;

(vi) utilizarea eficientă a bazei tehnico-materiale și a resurselor financiare alocate sistemului educațional și ameliorarea calității instruirii.

11. În procesul implementării Strategiei vor fi respectate următoarele principii:

(i) principiul drepturilor egale în domeniul educației și dezvoltarea la maxim a potențialului fiecărei persoane;

(ii) principiul nondiscriminării și al accesului liber la educația de calitate pentru toate persoanele, indiferent de locul de trai (urban sau rural), nivelul de dezvoltare, veniturile familiei, sex, origine etnică, , limba vorbită etc.;

(iii) principiul incluziunii persoanelor cu cerințe educaționale speciale în sistemul general de învățământ;

(iv) principiul centrării pe necesitățile persoanei, societății și ale statului;

(v) principiul dezvoltării în continuare a sistemului de valori naționale și asigurării unui spațiu educațional unic;

(vi) principiul flexibilității programelor educaționale, modernizarea lor în funcție de necesitățile actuale și de resursele bugetare disponibile, de posibilitățile cognitive ale fiecărei persoane etc.;

(vii) principiul descentralizării serviciilor educaționale și creșterii gradului de autonomie a instituțiilor de învățământ;

(viii) principiul parteneriatului social, intervenției multisectoriale, interdisciplinare și timpurii în dezvoltarea copilului;

(ix) principiul asigurării calității în sistemul de învățământ;

(x) principiul integrării învățământului național în spațiul educațional din Europa.

4. Domeniile de intervenție și grupurile țintă

12. Principalele domenii de intervenție ale Strategiei sunt:

(i) cadrul legislativ și normativ;

(ii) cadrul instituțional și de reglementare;

- (iii) cadrul curricular;
- (iv) formarea inițială și continuă a cadrelor didactice și științifice;
- (v) sistemul de elaborare și asigurare cu manuale și materiale didactice;
- (vi) mobilizarea opiniei publice și dezvoltarea parteneriatelor;
- (vii) relațiile internaționale.

13. Grupurile țintă ale Strategiei sunt:

- (i) copiii, elevii, studenții, masteranzii, doctoranzii, cursanții și audienții;
- (ii) comunitățile și părinții;
- (iii) cadrele didactice, administrative și tehnice din învățământ;
- (iv) factorii de decizie de nivel central și local.

5. Situația actuală în sistemul de învățământ

5.1. Cadrul legislativ și normativ

14. Cadrul legislativ și normativ în domeniul învățământului se află la etapa de formare și dezvoltare. În acest context, documentele principale, care au stat la baza elaborării Strategiei, sunt:

(i) Hotărârea Guvernului nr. 410 din 4 aprilie 2003 “Cu privire la aprobarea Strategiei naționale “Educație pentru toți” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 70–72, art. 441);

(ii) Hotărârea Guvernului nr. 727 din 16 iunie 2003 “Despre aprobarea Strategiei naționale privind protecția copilului și familiei” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 126, art. 774);

(iii) Hotărârea Guvernului nr. 242 din 1 martie 2005 “Cu privire la aprobarea Programului Național “Satul Moldovenesc” (2005–2015)” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 71, art. 471);

(iv) Hotărârea Guvernului nr. 288 din 15 martie 2005 „Cu privire la aprobarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova până în 2015 și a Primului Raport Național “Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova”.

(v) Hotărârea Guvernului nr. 863 din 16 august 2005 cu privire la aprobarea Programului de modernizare a sistemului educațional în Republica Moldova (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 113, art. 936);

(vi) Hotărârea Guvernului nr. 784 din 9 iulie 2007 pentru aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului pe anii 2007–2012 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 103–106, art. 823);

(vii) Hotărârea Guvernului nr. 995 din 3 septembrie 2007 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni comunitare pentru susținerea copiilor aflați în dificultate pe anii 2007–2014 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 141–145, art. 1028);

(viii) Legea nr. 295 din 21 decembrie 2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008–2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 18–20, art. 57);

(ix) Hotărârea Guvernului nr. 191 din 25 februarie 2008 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008–2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 42–44, art. 257);

(x) Hotărârea Guvernului nr. 1344 din 1 decembrie 2008 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva copilului pentru perioada 2009–2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 218–220, art. 1362);

(xi) Legea nr. 25 din 3 februarie 2009 “Privind aprobarea Strategiei naționale pentru tineret pe anii 2009–2013” (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 68, art. 192);

(xii) Hotărârea Guvernului nr. 933 din 31 decembrie 2009 cu privire la aprobarea Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010–2015 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 5–7, art. 27);

(xiii) Hotărârea Guvernului nr. 450 din 2 iunie 2010 pentru aprobarea Planului național de acțiuni cu privire la protecția copiilor rămași fără îngrijirea părinților pentru anii 2010–2011 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 87–90, art. 519);

(xiv) Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare”, 2009–2013 (www.gov.md);

(xv) Relansăm Moldova. Priorități de dezvoltare pe termen mediu, 24 martie 2010 (www.gov.md).

5.2. Tendințe demografice

15. Numărul populației totale a Republicii Moldova s-a redus către anul 2010 la 3567,5 mii de locuitori, ca urmare a unei tendințe de scădere, care a început să se manifeste din anul 1990. O cauză a acestui fenomen este sporul natural negativ cu efecte ulterioare și în sporirea coeficientului de îmbătrânire a populației, care a înregistrat o creștere de la 12,8 în anul 1990 la 13,7 în anul 2010. Aceste aspecte evidențiază faptul că și Republica Moldova se înscrie în tendințele generale de îmbătrânire a populației, cu care se confruntă mai multe țări, cu toate implicațiile pe care le are acest fenomen în dezvoltarea sectorului educațional.

16. În ceea ce privește structura populației pe medii rezidențiale, sexe și grupe de vârstă, situația se prezintă în felul următor:

(i) Începând cu anul 1990, se înregistrează o tendință de scădere considerabilă a populației ce locuiește în mediul urban și o creștere a ponderii populației ce locuiește în mediul rural. Astfel, în conformitate cu recensământul din anul 2004, 41% din totalul populației Republicii Moldova se află în mediul urban și 59% se află în mediul rural, față de datele înregistrate în anul 1990, conform cărora 47,1% din populație locuia în mediul urban și 52,9% din populație – în mediul rural. Populația urbană, la rândul său, prezintă un nivel înalt de concentrare geografică, circa 60% din aceasta locuind în municipiul Chișinău. În anul 2010 populația din mediul urban reprezenta 41,4% și, respectiv, cea din mediul rural – 58,6%.

(ii) Conform datelor statistice, nu s-au înregistrat schimbări semnificative în structura populației pe sexe, bărbații reprezentând în anul 1990 circa 47,6 % din totalul populației, iar în anul 2010 - 48,1%, în timp ce ponderea populației feminine scade de la 52,4% în anul 1990 la 51,9% în anul 2010.

(iii) În perioada anilor 1990–2010 se înregistrează o tendință de scădere a populației din grupele de vârstă 5–14 și 15–19 ani, în timp ce pentru grupele de vârstă 20–29 de ani se atestă o creștere ușoară. Începând cu anul 2005, a început să se manifeste o creștere a numărului populației din grupele de vârstă 0–4 ani, fapt ce necesită noi abordări în proiectarea rețelei de instituții și servicii destinate educației și dezvoltării timpurii.

17. Analiza tendințelor demografice pe diferite categorii de vârstă indică păstrarea numărului relativ redus al populației școlare în următorii ani, cu efecte imediate asupra instituțiilor de învățământ, fiind afectate, în temei, atât școlile din învățământul primar și gimnazial, cât și liceele din localitățile rurale. În anul 2009, numărul copiilor de vârstă 5–9 ani era mai mic fata de anul 2001 cu 31,6% și, respectiv, cu 33,3% pentru grupa de vârstă 10–14 ani. În termeni ai economiei educației, micșorarea numărului populației școlare pe grupa de vârstă 10–14 ani cu circa 184,2 mii în 2010 față de anul 2001, echivalează ipotetic cu faptul că în sistem ar putea fi cu 6800 de clase complete de elevi mai puțin, dacă media de completare a acestora ar fi 20 de elevi, ceea ce ar putea duce la reducerea a circa 9,1 mii posturi didactice.

18. Situația demografică nefavorabilă are drept consecință scăderea numărului mediu de elevi în fiecare clasă, fapt ce duce la utilizarea ineficientă a mijloacelor financiare alocate învățământului. Astfel, în mediul rural există 45 de școli primare (75% din numărul total de școli primare) ce au 10 și mai puțini elevi în fiecare clasă. În cazul gimnaziilor, numărul instituțiilor cu 10 și mai puțini elevi în fiecare clasă este de 147 (25% din numărul total de gimnazii rurale). Studiile de fezabilitate arată că marea majoritate de astfel de instituții ar putea fi reorganizate prin arondarea lor la școlile de circumscripție, iar economiile anuale ar atinge cifra de circa 50 milioane de lei, care ar putea fi folosite pentru îmbunătățirea calității educației.

5.3. Tendințe economice

19. Moldova a parcurs o perioadă de tranziție dificilă, cu o scădere cumulativă a produsului intern brut (PIB) de circa 66% între anii 1990 și 1999. Începând cu anul 2000, economia țării a înregistrat o tendință de creștere. Dacă în perioada colapsului economic acut din anii 1992–1999 PIB s-a redus cu aproape 60%, atunci în perioada 2000–2008 PIB a acumulat o creștere reală de circa 52%.

20. Însă economia Republicii Moldova s-a dovedit a fi vulnerabilă în fața crizei din anii 2008–2009. În termeni reali, la sfârșitul anului 2009, PIB pe cap de locuitor s-a redus cu circa 9%. Această reducere a impus necesitatea redirecționării mijloacelor financiare disponibile către satisfacerea necesităților curente ale sistemului de învățământ, problemele de dezvoltare strategică urmând a fi soluționate după relansarea economiei moldovenești.

21. În pofida dificultăților de ordin economic, pe parcursul ultimilor ani, autoritățile Republicii Moldova au asigurat o creștere constantă a mijloacelor financiare alocate învățământului. Astfel, pe parcursul anilor 2005–2008, ponderea cheltuielilor publice pentru învățământ în PIB a crescut de la 6,8% până la 8,2%. Însă această creștere nu a fost urmată și de o creștere a ratei brute de înrolare la toate nivelurile de învățământ, care, în aceeași perioadă, a scăzut de la 71,7% până la 69,8%.

22. Ca urmare a crizelor economice, sărăcia a crescut dramatic în anii 1998–1999, apoi a început să scadă începând cu anul 2001, pe de o parte datorită înregistrării unei anumite creșteri economice, dar și ca urmare a creșterii fenomenului de migrație a forței de muncă și a veniturilor corespunzătoare trimise din străinătate în țară. În pofida faptului că extinderea sărăciei a fost oprită, între localitățile rurale și cele urbane există disparități semnificative, fapt ce influențează negativ accesul la studii. Astfel, în anul 2008 cele mai înalte rate ale sărăciei absolute (34,6%) au fost înregistrate în localitățile rurale, ele fiind urmate de orașele mici (21,2%). În orașele mici rata sărăciei absolute (10,9%) este aproape de două ori mai mare decât în orașele mari.

23. Educația calitativă și accesibilă este un element indispensabil pentru a combate sărăcia într-o manieră durabilă. Astfel, conform datelor furnizate de Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice din anul 2008, cea mai înaltă rată a sărăciei absolute (56%) se înregistrează în gospodăriile conduse de persoane fără știință de carte sau fără studii primare. În cazul gospodăriilor conduse de persoane cu studii primare sau medii incomplete, rata sărăciei absolute este de 24%, iar în cazul gospodăriilor conduse de persoane cu studii medii generale sau medii de specialitate – de 43%. În cazul gospodăriilor în care capul familiei are studii superioare, rata sărăciei absolute este cea mai mică, coborând la nivelul de 8%. Cu alte cuvinte, dacă capul familiei este necărturar sau nu are studii primare, riscul gospodăriei respective de a fi săracă este de șapte ori mai mare decât a unei gospodării, care este condusă de o persoană cu studii superioare.

5.4. Aspecte privind forța de muncă și șomajul

24. Tranziția economică a Republicii Moldova la economia de piață a produs schimbări cantitative și calitative în domeniul ocupării forței de muncă, caracterizate, în special, prin:

- (i) reducerea populației ocupate în economia națională cu circa 20% (anii 1993–2008);
- (ii) creșterea ponderii salariaților din sectorul privat (de la 37% în anul 1990 până la circa 67% din populația ocupată în anul 2008);
- (iii) scăderea numărului persoanelor ocupate incomplet;
- (iv) creșterea numărului de persoane ocupate în sectorul neformal;
- (v) intensificarea migrației forței de muncă;
- (vi) utilizarea insuficientă a potențialului intelectual.

25. În anul 2009, nivelul șomajului în rândul tinerilor de 15–24 ani a fost de 11,2% sau circa de trei ori mai înalt decât media pe țară. Șomajul în rândul tinerilor este o problemă deosebit de gravă, deoarece subminează încrederea tinerilor față de perspectivele țării, șansele de a crea o familie durabilă, șansele de afirmare profesională.

26. Analiza structurii șomajului BIM pe grupe de vârstă și nivelul studiilor, evidențiază următoarele aspecte semnificative:

- (i) ponderi ridicate în numărul total de șomeri înregistrează grupele de vârstă 15–24 de ani (30,2%) și 25–34 de ani (40,0%), caracteristică ce se menține și în structura pe medii de rezidență și sexe;
- (ii) șomerii proveniți din rândul persoanelor cu studii secundare profesionale au înregistrat o pondere de 27,3% din numărul total de șomeri de vârsta 15–34 de ani, cei cu studii medii de specialitate – 7,6%, cei cu studii superioare – 28,2%;
- (iii) rata ridicată a șomajului în rândul tinerilor/absolvenților instituțiilor de formare profesională de toate nivelurile indică, alături de alți factori, ineficiența interacțiunilor dintre sistemul educațional, economia reală și piața muncii.

27. Analiza structurii populației ocupate pe grupe de vârstă și după nivelul de educație relevă faptul că circa 34,5% din persoanele ocupate din grupa de vârstă 25–34 de ani au doar studii primare sau secundare generale, activând în câmpul muncii, fără să fi urmat o pregătire profesională instituționalizată. Întrucât persoanele din grupul de vârstă 25–34 ani au abandonat sistemul de învățământ în ultimii 5–10 ani, se poate constata că între învățământul general și cel de formare profesională există discordanțe semnificative, iar procesul de orientare profesională și de ghidare în carieră este ineficient.

5.5. Accesul la studii și calitatea educației

28. În prezent, învățământul din Republica Moldova se află într-un proces de tranziție de la un sistem tradițional, preponderent informativ, centralizat, la un sistem modern, dinamic, formativ, centrat pe elevi și studenți, specific unei societăți democratice, bazate pe o economie de piață. Indicatorii de bază ce caracterizează funcționarea sistemului educațional din Republica Moldova sunt prezentați în *Anexa 1*.

29. Conform indicilor educaționali, în ultimii ani, sistemul de învățământ din Republica Moldova a înregistrat o dezvoltare sinuoasă. Astfel, pe parcursul anilor 2000–2005, rata brută de cuprindere globală în învățământ a crescut de la 70,3% până la 71,7%. Însă, în anii 2007–2008, se înregistrează o scădere continuă a acestui indicator până la valoarea de 69,8%.

30. Deși perioada în 2000–2010 cheltuielile publice pentru educație, cu excepția anului 2002, au avut o creștere constantă, această creștere, cu excepția învățământului preșcolar, nu a fost însoțită și de o creștere durabilă a ratelor de înrolare în învățământul obligatoriu de bază – învățământul primar și cel gimnazial.

5.5.1. Educația și dezvoltarea timpurie

31. Autoritățile Republicii Moldova au depus eforturi considerabile în vederea extinderii accesului copiilor de vârstă respectivă la educația și dezvoltarea timpurie. Conform datelor statistice, în anul 2008, în țară funcționau 1349 de grădinițe, cu 214 instituții preșcolare mai mult decât în anul 2000, cu un contingent de 123,9 mii copii. Rata brută de cuprindere în învățământul preșcolar a crescut de la 66,1% în anul 2004 până la 84,6% în anul 2009. În grupele pregătitoare au fost instituționalizați circa 31 mii de copii sau 86,1% din numărul total de copii de 5–6 ani.

32. Pornind de la importanța educației timpurii în dezvoltarea ulterioară a copiilor și realizarea în deplină măsură a oportunităților oferite de învățământul general și cel superior, Guvernul a revizuit Obiectivul de Dezvoltare a Mileniului în domeniul educației, introducând stipulări explicite, dedicate educației preșcolare. Astfel, conform Strategiei naționale de dezvoltare, se prevede majorarea ratei de înrolare în programele preșcolare pentru copii de 3–6 ani de la 41,3% în 2002 până la 75% în 2010 și 78% în 2015, iar pentru copii de 5–6(7) ani – de la 66,5% în 2002 până la 95 % în 2010 și 98% în 2015, precum și reducerea cu mai puțin de 5 % a discrepanțelor dintre regiunile rurale și urbane, dintre categoriile dezavantajate și cele cu venituri medii.

33. Pornind de la doleanțele părinților, contingentul de copii și posibilitățile materiale ale comunităților, Guvernul a încurajat funcționarea instituțiilor preșcolare cu program flexibil de lucru (4, 6, 9, 10 sau 12 ore pe zi). Complementar la serviciile educaționale standard, au fost dezvoltate și implementate servicii de tip nou – psihologic, de dezvoltare fizică, psihosocială (dans, șah, computer, limbi străine etc.).

34. A fost extins și dezvoltat modelul de educație timpurie individualizată, susținut de UNESCO, UNICEF și FISM, aplicat în peste 20 de grădinițe, care oferă servicii educaționale copiilor din familii vulnerabile în cadrul proiectului „Îmbunătățirea calității și accesului la serviciile de educație timpurie în localitățile rurale cu accent special pe grupurile vulnerabile”. Centrele din aceste grădinițe au fost dotate cu materiale didactice, cărți, jucării, mobilă (mese, scaune, dulapuri), calculator, fax, imprimantă, copiator, flipchart și consumabile. În astfel de localități contribuția comunităților constă în oferirea localului pentru crearea centrelor, lucrări de reparație, asigurarea securității bunurilor materiale (gratii, ușă metalică), montarea unei linii

de telefon, asigurarea alimentării copiilor care beneficiază de serviciile oferite de centrele respective.

35. În scopul modernizării procesului de educație timpurie, au fost elaborate standardele pentru evaluarea copiilor din instituțiile preșcolare, Curriculumul preșcolar pentru copiii de 1–7 ani și Ghidul de implementare a acestuia, care au un conținut axat pe obiective și includ activități de evaluare a nivelului de dezvoltare a copiilor. De asemenea, a fost elaborat un set de materiale didactice, care urmează a fi distribuit tuturor grupelor pregătitoare.

36. Perfecționarea continuă a educatorilor s-a desfășurat la nivel instituțional, raional/municipal și în Centrele de Formare Continuă. Dezvoltarea deprinderilor și abilităților manageriale și profesionale s-a realizat în contextul îmbunătățirii serviciilor ce țin de educația și dezvoltarea timpurie a copilului. În Institutul de Științe ale Educației, Universitatea Pedagogică de Stat “Ion Creangă” din Chișinău, Universitatea de Stat “Alec Russo” din Bălți, în alte instituții de învățământ și organizații non-guvernamentale, ce dispun de licențele respective, au fost organizate cursuri de perfecționare și de specializare. De asemenea, au fost organizate și alte acțiuni de formare profesională continuă: conferințe, seminare, ateliere de lucru, schimburi de experiență, elaborări de materiale didactice și tehnologice.

37. Pentru specialiștii din comunități (educatori, medici, asistenți sociali, manageri) au fost organizate o serie de seminare de instruire în domeniul strategiilor viabile și serviciilor educaționale de alternativă destinate educației și dezvoltării timpurii a copilului, tehnicile și instrumentele de monitorizare, utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

38. Au fost întreprinse mai multe măsuri, având drept scop mobilizarea comunităților locale la soluționarea problemelor din domeniul educației timpurii. Pe lângă contribuțiile crescânde în mijloace financiare, materiale de construcție și forță de muncă, oferite de comunitățile locale și destinate revitalizării instituțiilor preșcolare, pentru prima oară după obținerea independenței, autoritățile locale au demarat din proprie inițiativă procesul de construcție a 18 grădinițe noi. De asemenea, cu contribuția autorităților centrale, au fost gazificate 93 de instituții preșcolare.

39. Un rol important în dezvoltarea și extinderea învățământului preșcolar i-a revenit Proiectului „Educația Pentru Toți – Inițiativa de Acțiune Rapidă”. Conform acordului semnat în anul 2006 cu Banca Mondială, Republica Moldova beneficiază de un grant în mărime de 8,8 milioane dolari SUA, acordat de Catalytic Trust Fund. Proiectul respectiv are drept obiectiv revitalizarea și dezvoltarea sistemului educației preșcolare din țară și include acțiuni privind:

- (i) reabilitarea grădinițelor de copii/crearea de Centre educaționale de alternativă pentru copii și părinți;
- (ii) dotarea grădinițelor de copii;
- (iii) elaborarea Curriculumului, a Standardelor Educaționale și Profesionale;
- (iv) instruirea educatorilor și a personalului administrativ din grădinițele de copii.

40. În cadrul Proiectului „Educația Pentru Toți – Inițiativa de Acțiune Rapidă” au fost desfășurate următoarele activități:

- (i) în bază necesităților sociale ale localităților și rezultatelor evaluării tehnice a edificiilor din raioanele eligibile, au fost selectate și revitalizate 50 de grădinițe, pentru renovarea fiecăreia din ele fiind acordate câte 50 mii USD;
- (ii) au fost deschise 21 de Centre Comunitare pentru părinți și copii;
- (iii) au fost deschise și dotate două Centre de Reabilitare pentru copii cu nevoi speciale;
- (iv) au fost dotate cu cărți, jucării, jocuri didactice, mobilier etc. 512 grădinițe, costul echipamentelor procurate fiind de 1,5 mln. USD;

(v) a fost elaborat Curriculumul de educație timpurie și preșcolară (pentru copii de 1–7 ani) și Ghidul de implementare a curriculum-ului nominalizat, au fost editate cărțile „Delia merge la școală”, „Acasă”, „Prietenii mei: suntem la fel, suntem diferiți”, „Căsuța din copac”, Ghidul pentru educatori „1001 de idei pentru o educație timpurie de calitate”. Materialele respective au fost distribuite fără plată tuturor grădinițelor din țară. Au fost elaborate și editate Standardele de învățare și dezvoltare pentru copilul de 5–7 ani și Standardele profesionale naționale ale cadrului didactic, Curriculumul pentru formarea inițială și continuă a cadrelor didactice;

(vi) a fost elaborat și pus în aplicare sistemul de monitorizare și evaluare a performanțelor sectorului de învățământ preșcolar, iar în sistemul de cartografiere a instituțiilor de învățământ a fost dezvoltată și integrată componenta instituției preșcolare;

(vii) au fost instruiți 210 formatori naționali și 1200 de manageri de grădinițe, cursurile de instruire fiind urmate de încă 1700 de educatori.

5.5.2. Învățământul primar și secundar general

41. Conform datelor statistice, numărul total de elevi, școlariți în anul 2008-2009 în învățământul primar și secundar general, a constituit 436,1 mii de persoane, înregistrând o diminuare cu 195,2 mii sau cu 30,9% față de anul 2000-2001.

42. În învățământul primar, rata netă de înscriere a scăzut cu 6,0 puncte procentuale – de la 93,5% în anul 2000 până la 87,5% în anul 2008. O scădere cu 2,4 puncte procentuale a ratei nete de înscriere s-a înregistrat și în învățământul gimnazial – de la 87,0% (anul 2000) până la 84,6% (anul 2008).

43. În scădere se află și rata brută de înscriere. Astfel, în cazul învățământului primar, rata brută de înscriere a scăzut cu 0,8 puncte procentuale – de la 94,4% în anul 2000 până la 93,6% în anul 2008. În cazul învățământului gimnazial, rata brută de înscriere a scăzut cu 0,9 puncte procentuale – de la 90,2% în anul 2000 până la 89,3% în anul 2008.

44. Accesul la studii depinde în măsură decisivă de mediul de reședință, copiii din localitățile rurale fiind dezavantajați. Astfel, în anul 2008, ratele nete de înscriere în învățământul preșcolar constituiau 63,5% în cazul localităților rurale și 89,6% în cazul localităților urbane, diferența fiind de 26,1 puncte procentuale. În cazul învățământului primar această diferență este de 11,2 puncte procentuale, iar în cazul învățământului gimnazial – de 7,6 puncte procentuale în defavoarea localităților rurale.

45. Conform datelor statistice ale Ministerului Educației, numărul copiilor neșcolariți este în continuă scădere, de la 721 de copii (0,16%) în anul de studii 2004-2005, până la 42 de copii (0,01%) în anul de studii 2008-2009. Aceste date nu corelează cu cele furnizate de Biroul Național de Statistică, conform cărora rata netă și rata brută de înscriere sunt în descreștere.

46. Conform concluziilor mai multor studii din domeniul politicilor educaționale, principalele cauze ale scăderii ratelor de înscriere în învățământul primar și cel gimnazial sunt nivelul înalt al sărăciei, în special, în rândul familiilor cu mulți copii; plecarea mai multor părinți în alte țări în scopul căutării unui loc de muncă; disparități în finanțarea educației; imperfecțiunile sistemului de evidență a copiilor de vârsta de școlarizare; lipsa unor acte normative, care ar stabili responsabilitățile părinților, cadrelor didactice, conducătorilor instituțiilor de învățământ, organelor administrației publice locale vizând școlarizarea copiilor.

47. În scopul extinderii accesului și ameliorării calității studiilor, autoritățile au realizat mai multe activități, principalele din ele fiind:

(i) perfecționarea cadrului legislativ și normativ prin elaborarea proiectului Codului Educației; elaborarea și aprobarea regulamentelor de funcționare a autorităților publice centrale și raionale în domeniul educației, regulamentelor de funcționare a instituțiilor de învățământ, de organizare a procesului educațional etc.;

(ii) optimizarea rețelei de instituții școlare prin reorganizarea școlilor medii în licee sau gimnazii, ponderea liceelor crescând de la 49% (anul 2004-2005) până la 70% (anul 2008-2009);

(iii) alimentarea gratuită a elevilor din clasele primare (100% din elevi în anul 2008) și cele gimnaziale (30,4%);

(iv) asigurarea gratuită cu manuale a elevilor din învățământul primar (100%) și oferirea gratuită a manualelor pentru copiii din familiile socialmente vulnerabile ai claselor V–XII (până la 20%);

(v) extinderea serviciilor din cadrul Programului unic de asigurări obligatorii de asistență medicală, acordate elevilor din instituțiile de învățământ primar și secundar general;

(vi) crearea Agenției de Evaluare și Examinare, reorganizată ulterior în Agenția de Asigurare a Calității, fapt ce asigură imparțialitatea, relevanța și obiectivitatea proceselor de evaluare a instituțiilor, cadrelor didactice și a performanțelor școlare;

(vii) elaborarea și implementarea sistemului informatic de pașaportizare a instituțiilor de învățământ preuniversitar, fapt ce a contribuit la îmbunătățirea managementului atât la nivel de raion, cât și la nivel central;

(viii) elaborarea și implementarea Concepției de formare continuă a cadrelor didactice, bazată pe descentralizarea domeniului și delegarea mai multor funcții în teritoriu, la nivel de școală, de comunitate;

(ix) stabilirea mai multor facilități pentru cadrele didactice tinere, care se angajează în instituțiile de învățământ din localitățile rurale;

(x) reformarea sistemului de salarizare a cadrelor didactice, administrative și tehnice din învățământ, cu majorarea salariului în medie cu circa 20%.

48. Persistența mai multor constrângeri în dezvoltarea sistemului educațional a determinat autoritățile să reformuleze atât Obiectivul de Dezvoltare a Mileniului în domeniul educației, cât și țintele pentru anii 2010 și 2015. Astfel, obiectivul inițial “Realizarea accesului universal la *învățământul gimnazial*” a fost reformulat în “Realizarea accesului universal la *învățământul general obligatoriu*”. De asemenea, au fost modificate țintele respective, indicatorul “rata netă de înrolare” fiind înlocuit cu indicatorul “rata brută de înrolare”. În redacția actuală din Strategia Națională de Dezvoltare, sarcina respectivă prevede asigurarea posibilităților pentru toți copiii de a frecventa învățământul general obligatoriu și majorarea ratei brute de înrolare în învățământul general obligatoriu de la 94,1% în 2002 până la 95% în 2010 și până la 98% în 2015.

49. Un aport important la dezvoltarea învățământului secundar general îl are Proiectul “Educația de calitate în mediul rural din Moldova”, care include următoarele componente:

- (i) Ameliorarea calității predării-învățării în școlile rurale
- (ii) Îmbunătățirea accesului și echității în școlile rurale
- (iii) Sporirea eficienței utilizării resurselor
- (iv) Fortificarea planificării și monitorizării în educație

50. În cadrul Proiectului “ Educația de calitate în mediul rural din Moldova “ au fost desfășurate următoarele activități:

- (i) crearea Consiliului Național pentru Curriculum și demararea activității acestuia;
- (ii) descongestionarea și actualizarea curriculumurilor disciplinare pentru ciclul liceal;

- (iii) elaborarea și editarea a 18 ghiduri curriculare și a Cadrului de referință al Curriculumului național;
- (iv) crearea Consiliului Național de Examinare și Aprobare a Granturilor și demararea activității acestuia;
- (v) desfășurarea, în zece centre raionale, a seminarelor de instruire pentru directorii de licee, privind scrierea proiectelor, colectarea contribuției și managementul proiectelor;
- (vi) organizarea seminarelor zonale pentru membrii Comitetelor raionale de evaluare și apreciere a granturilor de calitate;
- (vii) organizarea vizitelor de studiu și documentare în Finlanda și Lituania ale grupurilor de specialiști în problemele curriculumului școlar și problemele finanțării sistemului de învățământ;
- (viii) instruirea funcționarilor publici din cadrul aparatului Ministerului Educației și al direcțiilor raionale/municipale de învățământ în domeniul elaborării și implementării de politici educaționale, administrării educației în bază de date sigure, managementului bazat pe utilizarea tehnologiei informației și a comunicațiilor;
- (ix) procurarea echipamentelor didactice pentru anumite arii curriculare și discipline;
- (x) dotarea a 204 de licee din mediul rural cu echipamente școlare la disciplinele exacte: biologie, chimie și fizică;
- (xi) pilotarea unei noi formule de finanțare a instituțiilor de învățământ, bazată pe alocarea mijloacelor financiare proporțional numărului de elevi din fiecare școală;
- (xii) procurarea de transport școlar pentru două raioane-pilot.

5.5.3. Educația și dezvoltarea copilului aflat în dificultate

51. Cadrul instituțional care asigură educația și dezvoltarea copiilor aflați în dificultate include instituțiile rezidențiale și casele de tip familial. În perspectivă, se preconizează ca tot mai mulți copii cu necesități speciale în educație, în funcție de starea sănătății, nivelul de dezvoltare intelectuală și situația familială, să fie integrați în instituțiile convenționale de învățământ.

52. În prezent, în Republica Moldova activează 61 de instituții de tip rezidențial cu un contingent de 8055 de copii, în subordinea Ministerului Educației fiind 56 de instituții cu un contingent de 7087 de copii. Din aceste instituții, 15 sunt școli de tip internat pentru copii rămași fără îngrijirea părinților, cu un contingent de circa 2,8 mii de copii, 2 sunt case de copii cu un contingent de 60 de copii, 8 sunt instituții speciale pentru copii cu deficiențe fizice și senzoriale cu un contingent de 824 de copii, 27 sunt școli internat auxiliare cu un contingent de circa 2,8 mii de copii, 3 școli-internat sanatoriale cu un contingent de 557 copii și o școală-internat pentru copii cu devieri de comportament cu un contingent de 20 de copii.

53. Din numărul total de copii aflați în instituțiile generale de tip internat, 35% sunt copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților. Din toți copiii instituționalizați, 65% sînt proveniți din familii social vulnerabile, cu părinți neîncadrați în câmpul muncii, familii care nu dispun de cele mai elementare condiții de întreținere și educare a copiilor.

54. În scopul ameliorării calității serviciilor educaționale destinate copiilor aflați în dificultate, autoritățile au întreprins următoarele acțiuni:

- (i) elaborarea și implementarea Strategiei și a Planului național de reformare a sistemului de îngrijire rezidențială, care au ca obiectiv principal educația prioritară a copiilor aflați în dificultate în familie;
- (ii) elaborarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copiilor cu dizabilități și aprobarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copilului în Centrul de plasament temporar;

- (iii) elaborarea Concepției educației incluzive;
- (iv) consolidarea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ de tip special în scopul pregătirii profesionale și integrării elevilor în societate, suma alocațiilor în anii 2005–2006 fiind de circa 11 mil. de lei;
- (v) crearea și dezvoltarea unui sistem de servicii alternative instituționalizării – 27 de case de tip familie, în acest scop în anii 2005–2006 din bugetul de stat fiind alocată suma de circa 2 mil. de lei;
- (vi) elaborarea și editarea manualelor pentru școlile auxiliare la limba maternă, matematică, științe ale naturii, geografie și educația tehnologică, în total 10 titluri de manuale;
- (vii) reorganizarea procesului de formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice la facultățile de psihopedagogie specială și asistență socială, conform cerințelor educației incluzive;
- (viii) elaborarea și implementarea noilor modele ale conținutului instruirii, orientării școlare și profesionale prin prisma educației incluzive;
- (ix) crearea în localitățile țării a primelor Centre de zi pentru copiii cu cerințe educaționale speciale;
- (x) sensibilizarea opiniei publice în problemele copiilor aflați în dificultate și copiilor cu cerințe educaționale speciale;
- (xi) asigurarea accesului la studii a absolvenților instituțiilor de învățământ de tip special și a copiilor ce provin din familiile dezavantajate prin introducerea cotelor de admitere a acestora în școlile profesionale, colegii și universități;
- (xii) oferirea serviciilor diversificate și de calitate, apropiate modelului familial, copiilor plasați în internate și case de copii;
- (xiii) frecventarea de către copiii din internate a școlii din comunitate sau transformarea instituției rezidențiale în școală comunitară etc.

55. Un rol important în ameliorarea calității educației și dezvoltării copiilor aflați în dificultate le revine instituțiilor internaționale și asociațiilor de binefacere, principalele din ele fiind UNICEF, programul TACIS, KulturKontakt, Biroul de Asistență Tehnică al Germaniei, Humanitas, Motivație, Pro Tineret, Amici dei Bambini, Centrul de Documentare și Informare privind Drepturile Copilului din Moldova, Every Child, Nova Familia, Caritas, Misiunea Fără Frontiere, Micul Samaritean, Oportunități mai Bune pentru Tineri și Femei ș.a., care asigură atât susținerea materială a instituțiilor respective, cât și consolidarea capacităților umane, în special, în dezvoltarea educației incluzive.

56. Cu sprijinul proiectului „Dezvoltarea serviciilor integrate pentru familii vulnerabile și copiii în situații de risc” susținut de UNICEF și Uniunea Europeană:

- (i) au fost elaborate și aprobate Strategia și Planul de acțiuni cu privire la reforma sistemului rezidențial pentru perioada 2007–2012;
- (ii) toate instituțiile rezidențiale au fost supuse unei evaluări minuțioase; în urma evaluării, fiecare instituție rezidențială și-a elaborat, de comun acord cu direcțiile raionale/municipale învățământ, tineret și sport, planuri de reorganizare/modernizare proprii;
- (iii) au fost aprobate Standardele minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copilului din instituțiile de tip rezidențial;
- (iv) la sfârșitul anului școlar 2006–2009, 454 de copii au fost reintegrați în familiile biologice sau lărgite, iar pentru circa 3,2 mii de copii a fost efectuată o evaluare complexă, privind statutul și situația acestora;
- (v) numărul de copii plasați în internate în anul 2008 a fost redus cu 46% față de anul 2006;

- (vi) în urma evaluării instituțiilor rezidențiale au fost comasate/închise 6 instituții rezidențiale;
- (vii) către sfârșitul anului 2008 a fost prevenită instituționalizarea a 913 copii;
- (viii) au fost dublate alocațiile lunare și triplate alocațiile anuale pentru copiii din Casele de Copii de Tip Familial. Numărul instituțiilor de acest tip a crescut de la 25 la 69;
- (ix) este în curs de implementare Strategia națională pentru acțiuni comunitare, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 954 din 20 august 2007 „Cu privire la aprobarea Strategiei naționale privind acțiunile comunitare pentru susținerea copiilor aflați în dificultate pe anii 2007-2009”.

57. A finalizat implementarea Proiectului TACIS-II „Dimensiuni sociale ale sistemului de protecție a copilului în Republica Moldova”, sprijinit de Uniunea Europeană și UNICEF, având drept obiective:

- (i) implementarea Planului și Strategiei Naționale pentru Reforma Sistemului Rezidențial de îngrijire a copilului;
- (ii) elaborarea sistemului informațional de date on-line;
- (iii) reformarea cadrului legal pentru sistemul rezidențial;
- (iv) reformarea mecanismelor financiare pentru sistemul rezidențial;
- (v) dezvoltarea, la nivel de comunitate, a serviciilor sociale pentru familiile vulnerabile și copiii în situații de risc etc.

5.5.4. Învățământul secundar profesional și mediu de specialitate

58. Sistemul de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate este constituit din 23 de școli de meserii, 49 de școli profesionale, 2 licee profesionale și 46 de colegii.

59. Evoluția admiterii la instituțiile de învățământ secundar profesional, anii 1990–2005, denotă o micșorare a numărului de elevi înmatriculați. Astfel, numărul elevilor înmatriculați în anul 2006 era cu 30,8% mai mic față de cel din anul 1990. Deși cota absolvenților de gimnaziu, care își continuau studiile în învățământul secundar profesional, se menținea pe parcursul acestor ani relativ la același nivel (circa 70%), numărul de elevi în instituțiile respective se micșora.

60. O creștere a numărului de elevi înmatriculați în instituțiile de învățământ secundar profesional s-a înregistrat începând cu anul 2006, această creștere fiind asigurată de intervențiile energice ale autorităților:

- (i) sporirea numărului de locuri pentru admiterea în școlile profesionale cu reducerea concomitentă a numărului de locuri în învățământul superior;
- (ii) sporirea alocărilor bugetare pentru învățământul secundar profesional, cheltuielile medii pentru un elev crescând în anul 2006 aproape de două ori față de anul 2004;
- (iii) actualizarea Nomenclatorului de meserii în conformitate cu necesitățile economice ale țării prin includerea a circa 70 de meserii noi (26% din numărul total de meserii) și modernizarea a 20 de meserii existente;
- (iv) majorarea burselor cu 15%, începând cu 1 octombrie 2008;
- (v) acordarea anumitor facilități elevilor din cadrul școlilor profesionale: alimentare gratuită, asigurare cu locuri în cămin;
- (vi) modernizarea parțială a bazei tehnico-materiale în 22 de instituții de învățământ.

61. În scopul revigorării învățământului secundar profesional și mediu de specialitate, Ministerul Educației, cu asistența donatorilor externi, a implementat mai multe proiecte, principalele din ele fiind:

- (i) „Dezvoltarea Sistemului de Instruire și Formare Profesională din Moldova”, finanțat de SIDA;
- (ii) „Standarde ocupaționale moldovenești, evaluare și certificare”, finanțat de SDC;
- (iii) Proiectul ADA, implementat de Austrian Organization Kulturkontakt;
- (iv) CONSEPT – Consolidarea Sistemului de Educație Profesională Tehnică din Moldova, susținut de Fundația „Liechtenstein Development Service”.

62. În pofida eforturilor depuse, unele meserii din învățământul secundar profesional din localitățile rurale mai rămân încă neatractive pentru absolvenții învățământului secundar general. Astfel, la începutul anului de studii 2009-2010, în instituțiile de învățământ secundar profesional au fost înmatriculate 13,4 mii persoane, atestându-se o micșorare cu 12,6% față de anul de studii precedent. Majoritatea elevilor (81%) au fost înmatriculați în baza studiilor gimnaziale, cei mai mulți din ei provenind din localitățile rurale (73,8%).

63. Principalele provocări, cu care se confruntă învățământul secundar profesional, sunt:
- (i) baza tehnică și materială în unele instituții este moral depășită;
  - (ii) reducerea în anii 1990–2006 a numărului de meserii/profesii de la 100 la 85;
  - (iii) lipsa unui sistem de elaborare și de editare a materialelor didactice pentru învățământul secundar profesional;
  - (iv) insuficiența de cadre didactice cu studii superioare pentru disciplinele tehnice din instituțiile de învățământ secundar profesional;
  - (v) lipsa unui sistem de formare continuă a cadrelor didactice la disciplinele tehnice pentru învățământul secundar profesional;
  - (vi) ineficiența mecanismelor de interacțiune a instituțiilor de învățământ secundar profesional cu lumea afacerilor, comunitățile locale și piața muncii;
  - (vii) utilizarea ineficientă a bazei tehnico-materiale disponibile și a mijloacelor financiare alocate;
  - (viii) finanțarea insuficientă a învățământului secundar profesional.

64. Pe parcursul anilor 1990–2008, evoluția instituțiilor de învățământ mediu de specialitate (colegiilor) a fost una controversată, ele fiind incluse pentru o anumită perioadă în nivelul superior de învățământ. Transformarea acestora în instituții de învățământ superior de scurtă durată a avut un profund impact asupra ofertei educaționale, metodelor de predare-învățare, componenței corpului profesoral-didactic și atractivității studiilor pentru absolvenții de gimnazii, școli medii și licee.

65. În 2009 funcționau 46 de instituții de învățământ mediu de specialitate (din care 5 private), în care își făceau studiile circa 32,6 mii elevi.

66. Tendințele din domeniul învățământului mediu de specialitate s-au manifestat, în aceeași măsură, ca și în domeniul învățământului secundar profesional. Astfel, pe parcursul anilor 1998–2003, numărul de elevi în instituțiile de învățământ mediu de specialitate s-a redus cu circa 49%, o redresare a situației atestându-se doar pe parcursul anilor 2003–2008. În ansamblu, creșterea numărului de elevi în instituțiile de învățământ mediu de specialitate de la 15 mii în anul de studii 2002-2003 până la 32.7 mii în anul de studii 2008-2009 se explică, în primul rând, prin faptul că, după redefinirea nivelului de studii oferite, astfel de instituții au început să înmatriculeze mai mulți absolvenți de gimnaziu.

67. Provocările cu care se confruntă învățământul mediu de specialitate sunt:
- (i) incertitudini vizând statutul și locul colegiilor în sistemul educațional;

- (ii) abandonarea unor colegii de către o parte din elevii care au susținut examenele de bacalaureat, pentru a-și continua studiile în instituțiile de învățământ superior;
- (iii) baza materială depășită moral , în special, a colegiilor cu profil tehnic;
- (iv) lipsa unor reglementări vizând nomenclatorul de specialități oferite de colegii, în raport cu domeniile ocupaționale din economia națională;
- (v) utilizarea ineficientă a bazei tehnico-materiale disponibile și a mijloacelor financiare alocate;
- (vi) ineficiența mecanismelor de interacțiune a colegiilor cu lumea afacerilor, comunitățile locale și piața muncii.

68. Analiza programelor de studii și a ofertelor educaționale ale instituțiilor de învățământ mediu de specialitate demonstrează că instituțiile respective trebuie atribuite nivelului de învățământ profesional postsecundar, fapt ce impune o definiție clară a rolului acestora în sistemul educațional al Republicii Moldova și asigurarea continuității între nivelurile adiacente de învățământ: cel secundar profesional și cel superior.

5.5.5. Învățământul superior

69. Procesele de reformă a sistemului educațional au fost mult mai pronunțate în domeniul învățământului superior. Numărul de studenți din instituțiile de învățământ superior, în contextul unei scăderi a numărului populației, a crescut continuu, de la 79,0 de mii în anul de studii 2000-2001, până la 123 de mii în anul de studii 2006-2007. Ulterior, numărul de studenți a început să scadă, ajungând în anul 2009–2010 la 109,9 mii de persoane. Scăderea numărului de studenți a fost provocată atât de reducerea numărului de absolvenți din învățământul secundar, cât și de reglementările excesive impuse la admiterea candidaților la studii.

70. Sistemul de învățământ superior asigură pregătirea specialiștilor la circa 170 de specialități. Pe fundalul unei creșteri economice din ultimii ani, această tendință este în ascensiune lentă, dar sigură.

71. În ultimul deceniu, numărul studenților aproape că s-a dublat. Astfel, în anul 1997, la 10 mii de locuitori erau 180 de studenți, pe când în anul 2006 - aproximativ 357 de studenți. Ulterior, acest indicator a scăzut, valoarea lui reducându-se până la 308 de studenți la 10 mii de locuitori.

72. În general, studiile universitare devin din ce în ce mai accesibile, iar limitările de vârstă sunt atenuate. La fel, numărul mare de studenți în învățământul superior, comparativ cu numărul mult mai mic al persoanelor care își fac studiile în învățământul secundar profesional și mediu de specialitate, demonstrează faptul că studiile universitare reprezintă o prioritate pentru cetățenii Republicii Moldova.

73. Cota locurilor cu finanțare din bugetul de stat la admiterea în instituțiile de învățământ superior s-a majorat continuu pe parcursul anilor 2004–2009, înregistrând următoarea dinamică: în anul de studii 2004-2005 – 18,4%, iar în anul de studii 2008-2009 – 40,3%. Efectele crizei au impus autoritățile să reducă în anul 2010 acest indicator până la valoarea de 31,6%, însă această reducere va fi una temporară. Menținerea unei cote relativ înalte a numărului de studenți, studiile cărora sunt finanțate de la bugetul de stat, relevă tendința de sporire a accesului și echității în educație, mai ales, în cazul copiilor din familiile sărace.

74. Totodată, autoritățile efectuează o reglementare directă a procesului de admitere în instituțiile de învățământ secundar profesional, mediu de specialitate și superior, stabilind planurile de admitere atât pentru instituțiile publice, cât și pentru cele private. Planurile respective

vizează atât admiterea la studii finanțate de stat, cât și admiterea în bază de contract, care prevede acoperirea parțială a cheltuielilor de studii de studenți. În consecință, numărul de studenți, admiși în instituțiile de învățământ superior, a scăzut de la 34,6 mii în anul de studii 2004-2005 până la 21,2 mii în anul de studii 2009-2010. Concomitent, s-a înregistrat o anumită creștere a numărului de elevi și studenți, admiși în instituțiile de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate.

75. Pe parcursul ultimilor șase ani, autoritățile au întreprins măsuri energice pentru implementarea prevederilor Procesului de la Bologna: restructurarea învățământului superior pe două cicluri – licență (ciclul I) și masterat (ciclul II), introducerea în toate instituțiile de învățământ superior a sistemului de credite transferabile, elaborarea și implementarea unui nou Nomenclator al domeniilor și specializărilor de pregătire profesională. Însă, întrucât doctoratul din Republica Moldova așa și a nu a mai devenit ciclul III de studii superioare, procesul de reformare a învățământului superior nu a asigurat o compatibilitate deplină cu prevederile Procesului Bologna.

76. Principalele activități întreprinse de autorități în domeniul învățământului superior au fost:

(i) perfecționarea cadrului legislativ și normativ conform cerințelor Procesului Bologna;

(ii) implementarea prevederilor Procesului Bologna, ciclurile I și II, în toate instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, prin elaborarea noilor planuri de studii, modernizarea curricula universitară, extinderea mobilității cadrelor didactice și a studenților, implementarea anumitor elemente de autoguvernare studentescă;

(iii) crearea în instituțiile de învățământ superior a structurilor de management al calității și implementarea mecanismelor ce vor asigura în perspectivă o calitate a studiilor universitare recunoscută la nivel european;

(iv) demararea activităților legate de consilierea profesională a studenților și facilitarea inserției în câmpul muncii, crearea primelor trei Centre de consiliere profesională a studenților;

(v) sporirea gradului de susținere a studenților din partea statului prin majorarea burselor și perfecționarea mecanismelor de acordare a acestora, definitivarea cadrului normativ privind funcționarea și finanțarea căminelor studentești;

(vi) asigurarea accesului la studii superioare al tinerilor ce provin din familii social vulnerabile sau rămași fără îngrijirea părinților, al persoanelor cu dizabilități și al reprezentanților minorităților etnice, prin stabilirea unor cote explicite de admitere în instituțiile de învățământ;

(vii) modificarea regulamentelor și a planurilor de admitere în învățământul superior prin stabilirea unor proceduri simple și transparente de organizare a concursului și a unor cote explicite de înmatriculare pe domenii și specialități, incluzând în planurile de admitere și instituțiile de învățământ private;

(viii) actualizarea nomenclatorului specialităților științifice și extinderea înmatriculării la studiile de doctorat și post-doctorat;

(ix) elaborarea cadrului normativ de organizare și asigurare a mobilității academice;

(x) elaborarea cadrului normativ care obligă instituțiile de învățământ superior să utilizeze o anumită parte a mijloacelor speciale pentru modernizarea bazei tehnico-materiale.

77. Provocările principale cu care se confruntă învățământul superior din Republica Moldova sunt:

(i) cadrul legislativ-normativ incomplet, incertitudinile vizând statutul studiilor de doctorat și de post-doctorat în instituțiile de învățământ superior;

- (ii) gradul redus de autonomie a instituțiilor de învățământ superior, inclusiv și în domeniul gestionării mijloacelor financiare;
- (iii) mobilitatea studenților a fost percepută mai mult ca un simplu transfer al studenților de la o universitate la alta, decât ca o posibilitate reală, oferită studenților, pentru a-și forma trasee educaționale individuale și de a participa la schimburile internaționale de studenți;
- (iv) hipercentralizarea mecanismelor de gestionare financiară a instituțiilor de învățământ superior, diminuarea rolului criteriilor de performanță și relevanță în procesul de alocare de către stat a mijloacelor financiare destinate universităților;
- (v) ponderea relativ mică a absolvenților care se încadrează în câmpul muncii conform calificărilor obținute în instituțiile de învățământ superior și absența unor mecanisme de monitorizare a carierei profesionale a acestora;
- (vi) ineficiența mecanismelor de interacțiune a instituțiilor de învățământ superior cu sfera de cercetare-dezvoltare, lumea afacerilor, piața muncii;
- (vii) Republica Moldova rămâne a fi mai mult un observator, și nu un participant activ în spațiul educațional european.

5.6. Analiza SWOT a sistemului de învățământ

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
Sistemul în ansamblu			
<p>1. Experiență în elaborarea și implementarea documentelor legislative, normative și reglatorii: Legea Învățământului, Concepția Dezvoltării Învățământului, Concepția modernizării sistemului de învățământ din Republica Moldova, Concepția sistemului informațional educațional etc.</p> <p>2. Promovarea prevederilor tratatelor internaționale, la care Republica Moldova este parte: Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Carta Socială Europeană, Convenția Internațională privind Eliminarea tuturor formelor de Discriminare Rasială (ICERD), Carta Națiunilor Unite, Declarația universală a drepturilor omului, Declarația Națiunilor Unite privind Eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC), Convenția UNESCO privind lupta împotriva discriminării în domeniul învățământului, Declarația de la</p>	<p>1. Incoerența legislației din domeniul educațional, fapt ce nu asigură o funcționalitate eficientă și o dezvoltare sistemică a învățământului.</p> <p>2. Nivelul scăzut de aplicare a prevederilor tratatelor internaționale în anumite aspecte esențiale ale educației: incluziunea, discriminarea, accesul universal și nediscriminatoriu la educație de calitate etc.</p> <p>3. Lipsa continuității în politicile și reformele educaționale.</p> <p>4. Implicarea insuficientă a societății în soluționarea problemelor cu care se confruntă sistemul educațional.</p> <p>5. Conexiunile slabe ale sistemului de formare profesională cu piața muncii.</p> <p>6. Percepția nonvalorilor ca normalitate, tolerarea unor fenomene negative în învățământ cum ar fi corupția, copierea, promovarea neprofesionalismului.</p> <p>7. Implicarea factorilor politici în procesul educațional.</p>	<p>1. Aderarea la tratatele internaționale în domeniul educației.</p> <p>2. Promovarea de-facto a învățământului ca prioritate națională.</p> <p>3. Posibilități de implementare a unor proiecte importante naționale și internaționale, susținute de donatorii externi, cum ar fi „Educație Pentru Toți – Inițiativa de Acțiune Rapidă”, „Educație de calitate în mediul rural” etc.</p> <p>4. Deschiderea cadrelor didactice și manageriale către schimbare în sistemul de învățământ.</p> <p>5. Sporirea transparenței sistemului educațional și dezvoltarea dialogului social.</p> <p>6. Implicarea ONG-urilor în identificarea și soluționarea problemelor sistemului de învățământ.</p> <p>7. Disponibilitatea mai multor donatori de a oferi asistență pentru realizarea unor noi proiecte de dezvoltare a învățământului.</p> <p>8. Promovarea interconexiunii</p>	<p>1. Necoresponderea, într-o anumită măsură, a tendințelor de reformare a cadrului legislativ și normativ din domeniul educației priorităților actuale social-economice și de integrare europeană a Republicii Moldova.</p> <p>2. Vulnerabilitatea economiei față de crizele economice și financiare externe și impactul nefavorabil al acesteia asupra sistemului de învățământ.</p> <p>3. Tendințele demografice negative.</p> <p>4. Instabilitatea și incertitudinea politică atât la nivel central, cât și la cel local.</p> <p>5. Capacități reduse în implementarea unui management educațional modern, efektiv și eficient.</p> <p>6. Reticența anumitor factori cu funcții de decizie politică și educațională la schimbare.</p> <p>7. Motivația scăzută a cadrelor didactice în domeniile ce vizează creșterea profesională.</p> <p>8. Sporirea șomajului în rândul tinerilor.</p>

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
<p>Bologna etc.</p> <p>3. Promovarea consecventă a vectorului european în dezvoltarea sistemului de învățământ.</p> <p>4. Deschiderea sistemului de învățământ către valorile naționale, general-umane și cele profesionale.</p> <p>5. Promovarea consecventă a conceptelor postmoderne în sistemul de învățământ: centrarea pe cel ce învață, centrarea pe competențe, centrarea pe valori etc.</p>	<p>8. Persistența elementelor de segregare a celor ce învață pe criterii etnice, limba de instruire, apartenența religioasă, starea fizică și mentală.</p> <p>9. Lipsa standardelor de finanțare și utilizarea ineficientă a resurselor financiare alocate învățământului.</p>	<p>educației formale, nonformale și informale.</p>	
Învățământul general			
<p>1. Aprobarea și punerea în aplicare a unor noi documente de politici educaționale: Strategia Națională și Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, Concepția Curriculumului Național, Standardele educaționale, Standardele de formare continuă etc.</p> <p>2. Impactul pozitiv al proiectelor „Educație Pentru Toți – Inițiativa de Acțiune Rapidă”, „Educație de calitate în mediul rural” etc.</p> <p>3. Elaborarea și implementarea noilor generații de curricula școlară, manuale și ghiduri metodologice.</p> <p>4. Implementarea Concepției</p>	<p>1. Discrepanțele dintre prevederile documentelor de politici educaționale în vigoare și implementarea în practică a acestora.</p> <p>2. Disfuncționalități în sistemul de școlarizare și, ca urmare, reducerea ratelor de înrolare a copiilor în învățământul general.</p> <p>3. Imperfecțiunea mecanismelor de monitorizare a situației în învățământul general.</p> <p>4. Imperfecțiunea mecanismelor de conducere strategică și operațională a învățământului general.</p> <p>5. Nivelul scăzut de incluziune școlară.</p>	<p>1. Calitatea înaltă a documentelor de politici educaționale pentru învățământul general.</p> <p>2. Creșterea semnificativă a asistenței oferite de donatorii externi: Banca Mondială, UNICEF, PNUD etc.</p> <p>3. Amplificarea tendințelor de participare mai efectivă a comunităților și a părinților în soluționarea problemelor educaționale.</p> <p>4. Promovarea unui nou model de finanțare a învățământului general.</p> <p>5. Pilotarea modelului de școli de circumscripție.</p>	<p>1. Finanțarea sub necesități a învățământului general.</p> <p>2. Pondere relativ redusă a serviciilor educaționale de calitate.</p> <p>3. Comercializarea oficială și, mai ales, neoficială a serviciilor educaționale pe fondul unei reduceri a nivelului de trai a populației.</p> <p>4. Aprofundarea diferențelor în accesul la educație a copiilor din localitățile rurale și cele urbane.</p> <p>5. Lipsa transportului școlar și infrastructura slab dezvoltată a drumurilor rurale.</p> <p>6. Sporirea numărului de copii rămași fără supravegherea părinților, în</p>

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
<p>„Educația centrată pe copil”.</p> <p>5. Implementarea noilor tehnologii didactice, informaționale și comunicaționale.</p> <p>6. Aplicarea unui sistem național performant de evaluare a performanțelor școlare.</p> <p>7. Asigurarea tuturor elevilor cu manuale prin intermediul Schemei de închiriere.</p> <p>8. Implementarea noului model de formare profesională continuă a cadrelor didactice.</p> <p>9. Lansarea procesului de formare inițială și continuă a managerilor școlari.</p> <p>10. Promovarea alternativelor în sistemul de învățământ.</p> <p>11. Promovarea educației incluzive în sistemul de învățământ.</p>	<p>6. Îmbătrânirea corpului didactic din învățământul general.</p> <p>7. Abandonul activității profesionale și plecarea peste hotare a cadrelor didactice.</p> <p>8. Structura rețelei de instituții de învățământ nu mai corespunde situației demografice a localităților, în special, a celor rurale.</p> <p>9. Diminuarea rolului cadrelor didactice în luarea de decizii în educație.</p> <p>10. Statutul social redus al cadrelor didactice și, ca urmare, nivelul scăzut de pregătire profesională.</p> <p>11. Nivelul scăzut al culturii organizaționale a instituțiilor de învățământ.</p> <p>12. Gradul redus de autonomie a instituțiilor de învățământ.</p> <p>13. Participarea insuficientă a comunității și a familiei în soluționarea problemelor școlii.</p> <p>14. Imperfecțiunea metodelor de management educațional la nivel central, local și instituțional.</p> <p>15. Ineficiența, într-o anumită măsură, a managementului Curriculumului Național.</p> <p>16. Lipsa acută de instituții destinate educației extrașcolare / complementare.</p>		<p>mare majoritate, plecați peste hotarele țării.</p> <p>7. Accesul redus la educația nonformală.</p>

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
	<p>17.Necorespunderea bazei material-tehnice și didactice cerințelor educaționale moderne.</p> <p>18.Nivelul relativ redus de utilizare a tehnologiei informației și a comunicațiilor în procesele de predare-învățare.</p>		
Învățământul vocațional și tehnic			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Existența unei infrastructuri extinse. 2. Impactul pozitiv al proceselor de implementare a unor proiecte internaționale. 3. Existența unui corp profesoral-didactic și de instruire cu o bogată experiență în domeniu. 4. Deschiderea cadrelor didactice către schimbare. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Necorespunderea structurii actuale a învățământului vocațional și tehnic cerințelor moderne și practicilor internaționale. 2. Discrepanțe semnificative în ofertele educaționale ale instituțiilor de învățământ profesional și tehnic și cerințele pieții muncii. 3. Lipsa documentelor normativ-juridice, care ar reglementa aspectele de formare profesională și cele ocupaționale. 4. Nivelul scăzut de armonizare a Curriculumului învățământului vocațional și cel tehnic cu Concepția Curriculumului Național. 5. Utilizarea ineficientă a resurselor disponibile din cauza activităților de pregătire profesională la aceleași specialități atât în școlile profesionale, cât și în colegii. 6. Lipsa unor mecanisme durabile de 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tendințe de sporire a gradului de implicare a agenților economici în soluționarea problemelor cu care se confruntă învățământul vocațional și tehnic. 2. Tendințe de sporire a solicitărilor pieței muncii și a motivației candidaților la studii la anumite specialități. 3. Condiții favorabile pentru deschiderea, cu suportul agenților economici, a unor noi programe de pregătire profesională. 4. Instituțiile de învățământ secundar profesional și mediu de specialitate au posibilități de a presta populației servicii cu plată, fapt ce ar contribui la atragerea de venituri suplimentare. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lipsa de experiență în elaborarea și implementarea unui cadru normativ-juridic de reformare a învățământului vocațional și tehnic. 2. Lipsa, la nivel central și cel local, a unor viziuni politice explicite referitoare la scopul și căile de reformare a învățământului vocațional și tehnic. 3. Lipsa unui consens național privind reformarea învățământului vocațional și tehnic. 4. Incoerența managementului național și cel instituțional din învățământul vocațional și tehnic. 5. Statutul social relativ redus al profesorilor și maiștrilor din învățământul vocațional și tehnic. 6. Rezistența la schimbare a unui număr semnificativ de conducători ai instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic.

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
	<p>formare profesională continuă pentru cadrele didactice din învățământul vocațional și cel tehnic.</p> <p>7. Necorespunderea metodelor existente de management al învățământului vocațional și tehnic cu tendințele moderne de conducere.</p> <p>8. Ineficiența conexiunilor existente ale instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic cu piața muncii.</p> <p>9. Nivelul scăzut de promovare a antreprenoriatului în cadrul instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic.</p>		
Învățământul superior			
<p>1. Promovarea prevederilor Procesului de la Bologna.</p> <p>2. Implementarea Strategiei Naționale de dezvoltare a Învățământului Superior.</p> <p>3. Structurarea învățământului superior în două cicluri.</p> <p>4. Promovarea Concepției standardelor și Curriculumului universitar.</p> <p>5. Elaborarea și promovarea sistemului național de calificări.</p> <p>6. Promovarea unui sistem de</p>	<p>1. Aplicarea incoerentă a prevederilor Procesului de la Bologna.</p> <p>2. Incoerența dintre ciclurile învățământului superior în plan curricular, managerial și tehnologic.</p> <p>3. Lipsa structurilor externe de evaluare și asigurare a calității în învățământul superior.</p> <p>4. Nivelul scăzut al interconexiunii învățământului superior, cercetării științifice și a mediului economic.</p> <p>5. Necorespunderea managementului cercetării științifice modelelor</p>	<p>1. Implementarea în volum deplin a prevederilor Procesului de la Bologna;</p> <p>2. Implementarea proiectelor internaționale cu referire la: managementul calității în învățământul superior; conexiunea învățământului superior și a mediului economic; managementul Curriculumului universitar; formarea profesională continuă etc.</p> <p>3. Redimensionarea cercetărilor științifice în învățământul superior;</p>	<p>1. Cadrul juridic și normativ incoerent.</p> <p>2. Vulnerabilitatea mediului economic și repercusiunile acesteia asupra instituțiilor de învățământ.</p> <p>3. Lipsa proiectelor strategice de dezvoltare a învățământului superior.</p> <p>4. Necorespunderea structurii învățământului superior necesităților pieței muncii și cerințelor față de calitatea specialiștilor pregătiți.</p>

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
<p>management al calității în învățământul superior.</p> <p>7. Promovarea integrării învățământului superior, cercetării științifice și a pieței muncii.</p> <p>8. Promovarea unui învățământ centrat pe student.</p> <p>9. Promovarea mobilității studenților și a cadrelor didactice.</p> <p>10. Implicarea mai eficientă a studenților în guvernarea universitară.</p> <p>11. Creșterea reală a autonomiei universitare.</p>	<p>europene existente și necesităților universitare.</p> <p>6. Disfuncționalități în formarea profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul superior.</p> <p>7. Incoerența finanțării învățământului superior în raport cu necesitățile reale.</p> <p>8. Disfuncționalități în realizarea autonomiei reale universitare.</p> <p>9. Gradul scăzut de realizare a mobilității studenților și a cadrelor didactice.</p> <p>10. Incoerența rețelei instituțiilor de învățământ superior cu necesitățile pieței muncii, cadrul calificărilor și tendințele internaționale cu privire la statutul instituțiilor de învățământ superior în societate.</p> <p>11. Nivelul scăzut al calității în învățământul superior.</p> <p>12. Participare insuficientă a universităților în proiecte și Programe internaționale.</p> <p>13. Nivelul scăzut de motivare și de responsabilizare pentru rezultatele învățării de către studenți.</p> <p>14. Lipsa Cadrului ocupațional cu referire la statutul absolvenților pentru fiecare ciclu de învățământ superior.</p> <p>15. Incoerența pregătirii la unele</p>	<p>4. Existența în învățământul superior a unui corp profesoral-științific de o calificare înaltă.</p>	<p>5. Statutul scăzut al cercetărilor în învățământul superior.</p> <p>6. Responsabilizarea redusă a studenților față de rezultatele învățării.</p> <p>7. Rezistența, în mare parte, a managerilor și a cadrelor didactice la schimbare.</p> <p>8. Finanțarea insuficientă a învățământului superior, asociată cu un management financiar ineficient.</p> <p>9. Lipsa în învățământul superior a unui sistem de marketing.</p>

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
	specialități cu necesitățile pieții muncii.		
Educația adulților			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea conceptului educației pe întreg parcursul vieții. 2. Aprobarea și implementarea standardelor de formare profesională continuă a cadrelor didactice și a celor de conducere din învățământ. 3. Posibilități de diversificare a educației adulților prin extinderea formării generale și a formării profesionale continue: perfecționare, calificare, recalificare, specializare, conversie. 4. Creșterea motivației pentru învățarea pe întreg parcursul vieții. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lipsa cadrului legislativ pentru învățarea pe întreg parcursul vieții. 2. Incoerența dintre prevederile legislative și aplicative/practice privind educația pe întreg parcursul vieții. 3. Inexistența unui sistem de formare generală continuă a adulților la nivel național. 4. Disfuncționalitatea managementului educației adulților. 5. Lipsa mecanismelor de stimulare a învățării pe parcursul întregii vieți. 6. Ajustarea insuficientă a sistemului de formare continuă la necesitățile individuale ale cursantului și necesitățile pieții muncii. 7. Lipsa unui sistem efektiv și eficient de ghidare și consiliere profesională. 8. Imperfecțiunea mecanismelor de finanțare a educației adulților. 9. Implicarea insuficientă a agenților economici în promovarea educației adulților. 10. Lipsa fundamentării științifico-metodologice a educației adulților. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea și racordarea cadrului legislativ și normativ la standardele europene privind educația adulților. 2. Dezvoltarea parteneriatului în educația adulților cu ministerele de resort, asociațiile profesionale și agenții economice. 3. Instituirea unui sistem de management al educației adulților la nivel național și local. 4. Crearea echipei de formatori pentru educația adulților. 5. Stabilirea mecanismelor de motivare a învățământului pentru adulți. 6. Elaborarea bazelor științifico-metodologice privind educația adulților. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lipsa de experiență în elaborarea și implementarea cadrului normativ și a documentelor de politici privind educația adulților. 2. Nivel scăzut al motivației adulților pentru formarea continuă. 3. Lipsa unui management coerent privind educația adulților. 4. Nivel scăzut de finanțare a educației adulților. 5. Lipsa unui sistem eficient de monitorizare și evaluare a învățământului pentru adulți.

Puncte forte (S)	Puncte slabe (W)	Oportunități (O)	Constrângeri (T)
	11.Lipsa unui sistem de formare inițială și continuă a resurselor umane pentru educația adulților.		

6. Direcțiile prioritare și rezultatele scontate

6.1. Asigurarea unei dezvoltări durabile a sistemului de învățământ

78. Dezvoltarea durabilă a sistemului de învățământ va fi realizată prin implementarea unor măsuri comune pentru întreg sectorul educațional, pornind de la interdependența dintre calitatea personalului didactic, calitatea învățământului, nivelul de dezvoltare a economiei și calitatea vieții.

79. **Obiectivul general al priorității:** Modernizarea învățământului la nivel de sistem și de relații internaționale.

80. **Sarcini:**

(i) Elaborarea și implementarea, până în anul 2015, a unui sistem de finanțare, care ar asigura funcționarea și dezvoltarea durabilă învățământului, sporirea prestigiului cadrelor didactice.

(ii) Eficientizarea cheltuielilor publice și majorarea mijloacelor financiare destinate protecției sociale a angajaților din învățământ cu 5%–10% anual.

(iii) Crearea condițiilor privind majorarea mijloacelor financiare alocate învățământului de partenerii naționali și internaționali cu 10%–15% anual.

(iv) Demararea, începând cu anul 2012, a procesului de pregătire a specialiștilor în domeniul economiei educației, cel puțin câte 10–15 persoane anual.

(v) Reducerea cu 20% pe an a „inegalității digitale” privind accesul la tehnologiile informaționale și comunicaționale între mediile de reședință urban-rural și tipurile de instituții de învățământ.

(vi) Promovarea educației interculturale în sistemul de învățământ prin crearea condițiilor ca, până în anul 2013, toate instituțiile de învățământ cu predare în limbile minorităților lingvistice să dispună de cadre didactice calificate de predare a limbii române.

81. **Obiectivul specific nr. 1:** Promovarea unor politici social-economice și educaționale, ce vor asigura dezvoltarea prioritară a învățământului

82. Direcții de politici:

(i) modernizarea și dezvoltarea cadrului normativ-legislativ din perspectiva racordării sistemului de învățământ la standardele europene și necesitățile social-economice și educaționale ale statului;

(ii) asigurarea finanțării prioritare a învățământului din perspectiva funcționării eficiente și dezvoltării acestuia, precum și din perspectiva influenței asupra dezvoltării social-economice a statului;

(iii) implementarea unui sistem eficient de protecție socială a resurselor umane din învățământ;

(iv) instituirea unui sistem de înlesniri fiscale pentru cei care investesc în dezvoltarea învățământului: agenții economici, companiile naționale și internaționale, persoanele fizice etc.

83. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborat și implementat un cadru normativ-juridic adecvat principiului priorității învățământului în societate;
- (ii) va fi oprit declinul financiar-economic ce se mai atestă în sistemul de învățământ;
- (iii) va fi implementat un nou model de finanțare a învățământului, bazat pe elev/student, rezultatele învățării etc.;
- (iv) va fi implementat un sistem de protecție socială în învățământ, care ar crea condiții motivaționale de creștere profesională a cadrelor didactice și de învățare eficientă a elevilor/studentilor;
- (v) va fi creat un climat favorabil pentru investiții în dezvoltarea sistemului de învățământ.

84. **Obiectivul specific nr. 2:** Asigurarea condițiilor de realizare a drepturilor cetățenilor la educație de calitate la toate nivelurile sistemului de învățământ.

85. Direcții de politici:

- (i) racordarea cadrului legal al Republicii Moldova cu privire la educație la Convenția pentru Drepturile Omului, Convenția pentru Drepturile Copilului, Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități etc.;
- (ii) introducerea tematicii referitoare la drepturile omului/copilului în curriculumul școlar;
- (iii) instituirea pe lângă Ministerul Educației a unei structuri de asigurare a drepturilor în educație și a unui post de „comisar” pentru drepturile în educație.

86. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborat și implementat un cadru normativ-juridic în domeniul educației, coerent cu cerințele și prevederile tratatelor internaționale cu privire la drepturile omului/copilului, alte drepturi în educație;
- (ii) va fi valorificat un sistem de principii democratice în educație și învățământ.

87. **Obiectivul specific nr. 3:** Dezvoltarea cadrului normativ-juridic în domeniul educațional, care va asigura funcționarea eficientă a sistemului de învățământ în interesele persoanei, societății și ale statului.

88. Direcții de politici:

- (i) dezvoltarea bazei juridice și normative din perspectiva:
  - tendințelor evoluției învățământului pe plan național și internațional;
  - asigurării spațiului educațional unic și deschiderii spre valorile educaționale europene;
  - stabilirii clare a competențelor și responsabilităților administrației publice centrale, administrației publice locale și instituționale, ale societății, comunității, ale părinților, privind asigurarea calității în învățământ și respectarea legislației în domeniul educațional;
  - descentralizării managementului educațional, inclusiv a celui financiar;
  - realizării activităților de antreprenariat în sistemul de învățământ;
  - promovării învățământului incluziv la toate nivelurile sistemului de învățământ;
  - asigurării securității elevilor și studenților etc.;
- (ii) elaborarea cadrului normativ necesar pentru implementarea Codului Educației.

89. Rezultatele scontate:

- (i) va fi stabilit un cadru normativ-juridic, care va asigura în deplină măsură funcționarea, dezvoltarea și autodezvoltarea sistemului de învățământ;
- (ii) vor fi identificate direcțiile de perspectivă privind perfecționarea în continuare a cadrului juridic și renovarea sistemului de învățământ;
- (iii) vor fi conturate clar mecanismele de realizare a educației incluzive, a antreprenoriatului în învățământ, precum și de realizare a principiului de descentralizare managerială.

90. **Obiectivul specific nr. 4:** Fundamentarea, elaborarea și implementarea mecanismelor economice de dezvoltare a sistemului de învățământ.

91. Direcții de politici:

- (i) reconceptualizarea modelului și a mecanismelor de finanțare a sistemului de învățământ din perspectiva descentralizării, diversificării surselor, tipului/categoriei instituției de învățământ, nivelului de învățământ etc.;
- (ii) elaborarea și implementarea normativelor de asigurare tehnico-materială și finanțare garantată de stat a instituțiilor de învățământ de toate tipurile;
- (iii) asigurarea pe etape a finanțării garantate a sistemului de învățământ în raport cu necesitățile reale ale acestuia și din perspectiva dezvoltării și influenței asupra sferei social-economice;
- (iv) fundamentarea și elaborarea mecanismelor și normativelor privind finanțarea complementară a sistemului de învățământ;
- (v) elaborarea normativelor și mecanismelor de finanțare a cercetărilor științifice, inovare și transfer tehnologic în sistemul de învățământ, din perspectiva integrării cu mediul economic;
- (vi) promovarea antreprenoriatului în sistemul de învățământ vocațional și tehnic și cel superior: crearea întreprinderilor mixte, incubatoarelor, centrelor comune de cercetare etc.;
- (vii) promovarea creditului social în învățământul superior;
- (viii) demararea proceselor de pregătire a specialiștilor în domeniul economiei învățământului.

92. Rezultatele scontate:

- (i) va fi eficientizat sistemul de finanțare a învățământului prin fundamentarea și implementarea noilor mecanisme economice;
- (ii) vor fi create mecanismele și condițiile de realizare a interconexiunii: învățământ – cercetare – mediul economic;
- (iii) pe piața muncii va fi promovată o nouă specialitate – specialist în economia învățământului;
- (iv) va fi extinsă protecția socială a studenților, masteranzilor și doctoranzilor.

93. **Obiectivul specific nr. 5:** Asigurarea și monitorizarea calității în învățământ

94. Direcții de politici:

- (i) conceptualizarea sistemului de asigurare a calității în învățământ și educație;
- (ii) fundamentarea și elaborarea unui set de indicatori privind calitatea învățământului la nivel de sistem;
- (iii) fundamentarea, elaborarea și aplicarea mecanismelor externe de asigurare a calității în învățământ, în raport cu normele și standardele naționale și internaționale;

(iv) fundamentarea și implementarea sistemului național de monitorizare a calității învățământului la toate nivelurile;

(v) stabilirea mecanismelor de realizare a conexiunii inverse (feed-back-ului) în sistemul de învățământ.

95. Rezultatele scontate:

(i) vor fi implementate noi modele și mecanisme de asigurare a calității la nivel național;

(ii) va fi eficientizată metodologia de monitorizare și evaluare a calității în învățământ;

(iii) la nivel național vor fi create structuri de asigurare și monitorizare a calității în învățământ.

96. **Obiectivul specific nr. 6:** Dezvoltarea și aplicarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale în sistemul de învățământ

97. Direcții de politici:

(i) asigurarea accesului tuturor elevilor/studentilor, masteranzilor, doctoranzilor, cadrelor didactice la mijloacele moderne oferite de tehnologiile informaționale și comunicaționale;

(ii) reducerea graduală a „inegalității digitale” în accesul la tehnologiile informaționale și comunicaționale între mediile de reședință urban-rural și tipurile de instituții de învățământ;

(iii) informatizarea managementului educațional la toate nivelele sistemului de învățământ;

(iv) implementarea pe etape în instituțiile de învățământ superior și vocațional/tehnic a instruirii la distanță;

(v) aplicarea tehnologiilor informaționale în procesul de predare-învățare-evaluare la toate nivelele sistemului de învățământ;

(vi) asigurarea condițiilor pentru fiecare elev, student, masterand, doctorand să cunoască și să aplice tehnologiile informaționale și comunicaționale în volumul prevăzut de CNOC (Certificatul Național de Operare pe Calculator).

98. Rezultatele scontate:

(i) va fi asigurat accesul și create condițiile pentru ca fiecare elev/student să cunoască și să aplice tehnologiile informaționale și comunicaționale;

(ii) va fi elaborat regulamentul și metodologia învățământului la distanță;

(iii) vor fi elaborate ghidurile și manualele electronice;

(iv) vor fi dezvoltate structurile de gestionare și de formare continuă a cadrelor didactice în domeniul tehnologiilor informaționale;

(v) instituțiile de învățământ vor fi dotate cu calculatoare și produse program de uz general și pentru instruirea asistată de calculator.

99. **Obiectivul specific nr. 7:** Reconceptualizarea managementului educațional la nivel de sistem

100. Direcții de politici:

(i) promovarea unui management participativ și eficient;

(ii) promovarea managementului strategic și inovațional;

(iii) dezvoltarea culturii organizaționale a instituțiilor de învățământ;

(iv) dezvoltarea managementului resurselor umane;

(v) dezvoltarea managementului de curriculum;

(vi) identificarea și implementarea mecanismelor managementului modern: diagnosticarea, proiectarea, luarea de decizii, organizarea, evaluarea, comunicarea etc.

101. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborată o concepție modernă cu privire la managementul educațional;
- (ii) vor fi elaborate și aplicate programe strategice de dezvoltare a învățământului la nivel național, local și instituțional;
- (iii) va fi dezvoltat cadrul instituțional de formare continuă a managerilor în domeniul educațional;
- (iv) va fi formată o nouă cultură organizațională a instituțiilor de învățământ.

102. **Obiectivul specific nr. 8:** Promovarea parteneriatului și dialogului social

103. Direcții de politici:

- (i) crearea condițiilor și stabilirea punctelor/ariilor de interes privind dialogul social, cu comunitatea, societatea civilă și cu mediul de afaceri;
- (ii) implicarea partenerilor sociali în luarea de decizii la nivel de politici educaționale;
- (iii) asigurarea normativă a dialogului social dintre sistemul de învățământ și partenerii sociali.

104. Rezultatele scontate:

- (i) vor fi create condiții de implicare a comunității, societății civile și a mediului economic în elaborarea și implementarea politicilor educaționale;
- (ii) vor fi elaborate actele normative, reglatorii cu privire la realizarea dialogului social al mediului educațional cu partenerii sociali.

105. **Obiectivul specific nr. 9:** Dezvoltarea relațiilor internaționale și promovarea politicilor interculturale în educație.

106. Direcții de politici:

- (i) racordarea la valorile și standardele educaționale europene;
- (ii) crearea mecanismelor de parteneriat cu structurile respective la nivel internațional;
- (iii) promovarea educației interculturale la toate nivelele sistemului de învățământ;
- (iv) crearea cadrului legal cu privire la realizarea reformelor internaționale în domeniul educațional.

107. Rezultatele scontate:

- (i) sistemul de învățământ va fi racordat, în mare parte, la standardele și valorile educaționale europene;
- (ii) vor fi create condiții pentru realizarea parteneriatului și colaborarea cu structurile educaționale din diferite țări;
- (iii) vor fi create condiții pentru realizarea mobilității academice;
- (iv) vor fi create mecanismele pentru realizarea proiectelor educaționale comune etc.

6.2. Extinderea accesului la educația timpurie de calitate

108. **Obiectivul general al priorității:** Sporirea accesului și îmbunătățirea calității îngrijirii și educației timpurii, din perspectiva tratării ei ca pregătire pentru viață, sporirea eficienței și relevanței educației.

109. **Sarcini:**

(i) Majorarea ratei de înrolare în programele preșcolare pentru copiii de 3–6 ani de la 75,5% în anul 2010 până la 77% în anul 2013 și 78% în anul 2015.

(ii) Majorarea ratei de înrolare în programele preșcolare pentru copiii de 6–7 ani de la 85% în anul 2010 până la 90 % în anul 2013 și 98% în anul 2015.

(iii) Reducerea până în anul 2015 cu cel puțin 5% a discrepanțelor în ratele de înrolare dintre regiunile rurale și urbane, dintre grupele dezavantajate și cele cu venituri medii.

110. **Obiectivul specific nr. 1.** Extinderea serviciilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului.

111. Direcții de politici:

(i) realizarea reformei instituționale prin crearea alternativelor educaționale, dezvoltarea unui cadru instituțional adecvat pentru asigurarea accesului tuturor copiilor la educația de calitate, pornind de la condițiile locale concrete, necesitățile copilului și ale familiei, în funcție de posibilitățile reale;

(ii) analiza de fezabilitate a rețelei existente și identificarea localităților în care pot fi instituite servicii pentru educația și dezvoltarea timpurie;

(iii) instituirea serviciilor educaționale viabile și cost-eficiente în localitățile care în prezent nu dispun de astfel de servicii, flexibilizarea ofertei de servicii educaționale de calitate înaltă;

(iv) crearea alternativelor educaționale comunitare și instituirea de servicii de asistență socio-psiho-pedagogică a familiei cu copii mici, în scop de informare, documentare, consiliere, consultanță;

(v) elaborarea și promovarea – la nivel național, local, instituțional, al familiei – a politicilor viabile privind educația timpurie pentru toți copiii și accesul echitabil la servicii de calitate; mediatizarea procesului la toate nivelurile și racordarea acestuia la legislația internațională;

(vi) elaborarea și realizarea de programe sociale complexe de ajutorare a copiilor defavorizați, pentru a le asigura accesul la o educație de calitate.

112. Rezultatele scontate:

(i) va spori accesul la educație a copiilor cu vârsta de 3–5 ani, respectiv a copiilor de 6–7 ani, la programe preșcolare obligatorii, prin extinderea numărului de instituții preșcolare/centre comunitare, servicii educaționale etc.;

(ii) vor fi dezvoltate serviciile existente și create servicii educaționale de alternativă pentru copiii de până la 7 ani;

(iii) vor fi asigurate servicii de asistență socio-psiho-pedagogică pentru familia cu copii mici;

(iv) va fi extinsă educația parentală;

(v) va fi asigurată protecția socială a copiilor aflați în situații dificile.

113. **Obiectivul specific nr. 2.** Ameliorarea în continuare a calității serviciilor de educație și dezvoltare timpurie.

114. Direcții de politici:

- (i) perfecționarea sistemului de pregătire inițială și instruire continuă a educatorilor și asistentelor medicale, dezvoltarea deprinderilor manageriale și profesionale în vederea perfecționării serviciilor ce țin de educația și dezvoltarea timpurie a copilului;
- (ii) dezvoltarea deprinderilor și cunoștințelor familiilor și ale altor persoane care îngrijesc de copii, în vederea îmbunătățirii practicilor de îngrijire și educație a copiilor;
- (iii) elaborarea și implementarea programelor complexe de îngrijire și educare a copiilor în vârstă de până la 7 ani, care să fie direcționate spre satisfacerea tuturor necesităților copilului, având în vedere sănătatea, nutriția, igiena, precum și dezvoltarea cognitivă și psihosocială;
- (iv) implementarea continuă în procesul educațional a tehnologiilor moderne, centrate pe copil;
- (v) implicarea familiei și a comunității în educația și dezvoltarea copiilor.

115. Rezultatele scontate:

- (i) personalul antrenat în prestarea serviciilor de educație și dezvoltare timpurie va dispune de o pregătire adecvată cerințelor actuale față de acest gen de activități educaționale;
- (ii) va fi instituit cadrul normativ ce va asigura accesul la educație de calitate tuturor copiilor cu vârsta de până la 7 ani;
- (iii) vor fi stabilite responsabilitățile tuturor părților implicate în asigurarea accesului copiilor la educație de calitate.

116. **Obiectivul specific nr. 3.** Asigurarea metodică-didactică și tehnico-materială a instituțiilor de educație și dezvoltare timpurie a copilului.

117. Direcții de politici:

- (i) editarea materialelor didactice pentru educatori și părinți conform situației etno-lingvistice din Republica Moldova;
- (ii) asigurarea tuturor familiilor ce au copii mici și a instituțiilor ce prestează servicii de educație și dezvoltare timpurie cu materiale didactice;
- (iii) actualizarea normativelor de educație, alimentare și de îngrijire a copiilor ce frecventează instituțiile de educație și dezvoltare timpurie;
- (iv) elaborarea și implementarea unor mecanisme flexibile de finanțare a instituțiilor de educație și dezvoltare timpurie, bazat pe eficiență, centrat pe necesități și grupuri-țintă.

118. Rezultatele scontate:

- (i) familiile și instituțiile de educație și dezvoltare timpurie vor dispune de materiale didactice moderne;
- (ii) noile normative de educație, alimentare și de îngrijire a copiilor vor contribui la ameliorarea calității educației și fortificării sănătății copiilor;
- (iii) mecanismele de finanțare centrate pe necesități și grupuri-țintă vor asigura un grad sporit de satisfacere a nevoilor educaționale ale copiilor.

6.3. Formarea și dezvoltarea rețelei de școli prietenoase copilului

119. **Obiectivul general al priorității:** Sporirea accesului și îmbunătățirea calității învățământului primar, gimnazial și liceal, din perspectiva școlilor prietenoase copilului.

120. **Sarcini:**

- (i) Majorarea ratei brute de înmatriculare în învățământul primar de la 93,5% în anul 2010 până la 95% în anul 2013 și 98% în anul 2015.
- (ii) Majorarea ratei brute de matriculare în învățământul gimnazial de la 88,8% în anul 2010 până la 90% în anul 2013 și 98% în anul 2015.
- (iii) Reducerea, până în anul 2015, cu cel puțin 5% a discrepanțelor în ratele brute de înrolare dintre regiunile rurale și urbane, în învățământul primar și gimnazial.
- (iv) Reducerea anuală cu cel puțin 5% a cotei absolvenților de gimnaziu, care nu-și continuă studiile.
- (v) Creșterea anuală cu cel puțin 10% a accesului la educația incluzivă a copiilor aflați în situații speciale.
- (vi) Reorganizarea instituțiilor mici prin crearea școlilor de circumscripție și asigurarea elevilor din localitățile îndepărtate cu transport școlar. Atingerea, către anul 2015, a numărului minim de elevi într-o clasă primară de cel puțin 15 elevi, iar într-o clasă gimnazială – de cel puțin 20 de elevi.
- (vii) Creșterea ponderii cadrelor didactice cu studii universitare din învățământul primar și cel secundar general până la 80% în anul 2013 și până la 85% în anul 2015.
- (viii) Perfecționarea cadrelor didactice și manageriale în domeniul educației incluzive și școlilor prietenoase copilului – cel puțin câte 5% anual din numărul total de personal didactic și managerial.
- (ix) Creșterea, până în anul 2015, a ponderii disciplinelor opționale din Planul-cadru de învățământ cu cel puțin 15% în învățământul gimnazial și 20% în învățământul liceal.
- (x) Asigurarea cu manuale școlare gratuite a tuturor elevilor din învățământul primar și a cel puțin 10% din numărul total de elevi din învățământul gimnazial și liceal, prioritate având copiii ce provin din familiile dezavantajate.
- (xi) Reorganizarea anuală a 1–3 licee prin deschiderea de noi profiluri în corespundere cu necesitățile comunităților locale și perspectivei de dezvoltare social-economică a țării.
- (xii) Implementarea către anul 2015 a mecanismelor de finanțare a instituțiilor de învățământ, bazate pe performanță și eficiență.
- (xiii) Perfecționarea cadrelor de conducere în domeniile managementului democratic, participativ, orientat la schimbarea culturii organizaționale a școlii – cel puțin câte 20% anual din numărul total de personal didactic de conducere.

121. **Obiectivul specific nr. 1:** Asigurarea condițiilor necesare/optime pentru extinderea accesului la educație de bază.

122. Direcții de politici:

- (i) dezvoltarea unui cadru normativ și instituțional care să asigure accesul la o educație de calitate în învățământul general pentru toți copiii, inclusiv pentru copiii aflați în situații dificile și cei cu dizabilități;
- (ii) conjugarea eforturilor familiei, comunității, administrației publice locale în asigurarea accesului la educație a tuturor copiilor/elevilor;
- (iii) stabilirea clară a responsabilităților familiei, administrației publice locale, comunității, instituțiilor de învățământ, privind asigurarea accesului tuturor copiilor/elevilor la educație de calitate;
- (iv) protejarea materială a copiilor/elevilor aflați în situații dificile;
- (v) diagnosticarea permanentă și identificarea factorilor care duc la abandonul școlar;
- (vi) promovarea și implementarea învățământului orientat la succes, ca factor al motivării pentru studii;
- (vii) crearea serviciilor educaționale, inclusiv a serviciilor psihologice, viabile și rentabile, lărgirea ofertei de servicii educaționale de calitate pentru copii/elevi și părinți.

123. Rezultatele scontate:

- (i) va fi instituit cadrul normativ, care va asigura accesul la educația de calitate pentru toți copiii;
- (ii) vor fi stabilite responsabilitățile tuturor părților implicate în asigurarea accesului copiilor la educația de calitate;
- (iii) vor fi create serviciile educaționale cu funcții de asigurare a accesului la educație;
- (iv) va fi asigurată protecția socială a copiilor/elevilor aflați în situații dificile.

124. **Obiectivul specific nr. 2:** Raționalizarea rețelei instituțiilor de învățământ general, în corespundere cu numărul de copii/elevi, situația demografică și perspectivele de dezvoltare a localităților, disponibilitatea resurselor umane, capacitatea căilor de comunicație. Atingerea, către anul 2015, a valorii raportului elev/cadru didactic de 18/1.

125. Direcții de politici:

- (i) fundamentarea și promovarea conceptului de „școală de circumscripție”;
- (ii) evaluarea impactului factorilor demografici, economici, umani și educaționali în procesul de creare a școlilor de circumscripție;
- (iii) stabilirea și promovarea avantajelor creării școlilor de circumscripție;
- (iv) diagnosticarea posibilităților și proiectarea strategică a rețelei de școli de circumscripție la nivel raional;
- (v) modernizarea drumurilor, infrastructurii, școlilor și asigurarea cu transport a elevilor din alte localități, ca condiție absolut necesară în cazul creării școlilor de circumscripție;
- (vi) includerea activităților de creare a școlilor de circumscripție în planurile strategice de dezvoltare social-economică ale unităților administrativ-teritoriale și ale țării în ansamblu;
- (vii) reorganizarea a circa 140 de gimnazii din mediul rural prin arondarea claselor gimnaziale la școlile de circumscripție;
- (viii) promovarea liceelor de profil și a structurilor de educație complementară.

126. Rezultatele scontate:

- (i) rețeaua de instituții de învățământ, în primul rând, din zonele rurale, va fi adusă în corespundere cu situația demografică, economică și educațională;
- (ii) vor fi asigurate condițiile manageriale, economice, structurale și umane de organizare și funcționare a școlilor de circumscripție;
- (iii) vor fi create/reorganizate instituțiile de învățământ de circumscripție ce vor asigura o calitate mai înaltă a procesului de instruire și a utilizare mai eficientă a resurselor disponibile.

127. **Obiectivul specific nr. 3:** Dezvoltarea resurselor umane din învățământul general prin crearea condițiilor optime de activitate profesională, reconsiderarea statutului cadrelor didactice în societate, crearea mecanismelor de motivare și protecție socială și profesională a cadrelor didactice și a celor de conducere.

128. Direcții de politici:

- (i) crearea sistemului de marketing și de prognozare a necesităților în cadre didactice, în conformitate cu situația demografică și dezvoltarea școlilor de circumscripție;
- (ii) crearea mecanismelor de ridicare a statutului cadrelor didactice în societate și extindere a rolului acestora în dezvoltarea sistemului de învățământ și respectiv, a sistemului social-economic al țării;
- (iii) crearea mecanismelor de protecție socială a cadrelor didactice și a celor de conducere;
- (iv) sincronizarea formării profesionale inițiale și continue a cadrelor didactice;

(v) formarea inițială integrată (ciclul I și ciclul II) a cadrelor didactice pentru învățământul gimnazial, liceal și vocațional/tehnic (în volum de 300 de credite transferabile de studii);

(vi) formarea cadrelor didactice pentru educația timpurie și învățământul primar în patru ani (240 de credite transferabile de studii) și studiile superioare de masterat (60–90 de credite transferabile de studii);

(vii) instituționalizarea mecanismelor de implicare mai efectivă a cadrelor didactice și a părinților în procesele de luare a deciziilor la toate nivelele sistemului de învățământ;

(viii) încurajarea proceselor de creare a asociațiilor cadrelor didactice pe domenii profesionale la nivel național și raional.

129. Rezultatele scontate:

(i) vor fi implementate mecanismele de prognozare a necesităților în cadrele didactice;

(ii) statutul cadrelor didactice în societate va fi mai înalt;

(iii) paradigma formării inițiale și continue a cadrelor didactice va fi modernizată;

(iv) participarea cadrelor didactice și a părinților în luarea de decizii la nivel național și instituțional va fi extinsă;

(v) vor fi create asociații profesionale ale cadrelor didactice.

130. **Obiectivul specific nr. 4:** Promovarea educației incluzive și dezvoltarea alternativelor educaționale.

131. Direcții de politici:

(i) conceptualizarea educației incluzive și a alternativelor educaționale;

(ii) elaborarea cadrului normativ și reglatoriu privind educația incluzivă;

(iii) diagnosticarea posibilităților de realizare a educației incluzive în instituțiile de învățământ de diferite tipuri;

(iv) elaborarea cerințelor și crearea condițiilor fizice, psihologice, curriculare, organizaționale, privind implementarea educației incluzive;

(v) pregătirea consilierilor educaționali și a cadrelor didactice pentru realizarea educației incluzive în instituțiile de învățământ;

(vi) crearea mecanismelor de monitorizare a educației incluzive și alternativelor educaționale;

(vii) racordarea organizării educației incluzive la documentele internaționale din domeniu.

132. Rezultatele scontate:

(i) va fi creat și implementat cadrul normativ al educației incluzive și al alternativelor educaționale;

(ii) vor fi stabilite posibilitățile, etapele, mecanismele de realizare a educației incluzive;

(iii) vor fi formate cadrele didactice și consilierii educaționali, pentru a realiza educația incluzivă;

(iv) vor fi aplicate normele internaționale în organizarea educației incluzive.

133. **Obiectivul specific nr. 5:** Elaborarea și implementarea unor mecanisme eficiente de implicare a comunităților și familiilor în soluționarea problemelor educaționale și de asumare a responsabilităților pentru educația copiilor.

134. Direcții de politici:

- (i) identificarea posibilităților de implicare a comunității și a familiei în rezolvarea problemelor educaționale;
- (ii) elaborarea cadrului normativ privind implicarea comunității și a familiei în rezolvarea problemelor educaționale;
- (iii) identificarea responsabilităților comunității și a familiei privind participarea în activitatea instituțiilor de învățământ;
- (iv) crearea mecanismelor de motivare a comunității și a familiei, pentru a participa în rezolvarea problemelor școlii;
- (v) reconsiderarea rolului asociațiilor părintești, în conformitate cu normele legale și principiul facultativității.

135. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborat cadrul normativ de implicare a comunității și a familiei în rezolvarea problemelor educaționale;
- (ii) vor fi eficientizate relațiile școlii cu comunitatea și părinții;
- (iii) vor fi stabilite responsabilitățile comunității și ale familiei privind implicarea în activitatea școlii;
- (iv) va fi ameliorată situația privind funcționarea asociațiilor părintești.

136. **Obiectivul specific nr. 6:** Modernizarea continuă a curriculumului școlar la nivel de concept, de structură, de conținut, de proces și de rezultat.

137. Direcții de politici:

- (i) reconceptualizarea curriculumului școlar din perspectiva postmodernismului;
- (ii) dezvoltarea permanentă a curriculumului școlar din perspectivele: centrării pe competențe, centrării pe elev, centrării pe contexte reale, centrării pe pluridisciplinaritate și interdisciplinaritate;
- (iii) reconsiderarea Planului-cadru de învățământ din perspectivele: integrării disciplinelor școlare, introducerii noilor discipline actuale pentru dezvoltarea elevilor;
- (iv) promovarea curriculumului la decizia școlii, cross-curriculumului;
- (v) elaborarea noilor generații de curricula pe discipline, de manuale, ghiduri metodologice;
- (vi) elaborarea și aplicarea tehnologiilor didactice moderne, inclusiv a celor informaționale și comunicaționale;
- (vii) organizarea modulară a conținuturilor și racordarea acestora la finalitățile educaționale și particularitățile de vârstă ale elevilor; descongestionarea informațională a conținuturilor;
- (viii) sincronizarea procesului de predare-învățare-evaluare și de realizare a conexiunii inverse la nivel de politici curriculare;
- (ix) fundamentarea și promovarea unui management curricular la nivel național, local și instituțional;
- (x) constituirea grupurilor de experți/conceptori de curriculum pe discipline școlare/arii curriculare la nivel național;
- (xi) modernizarea evaluării rezultatelor școlare prin implementarea sistemului de indicatori centrați pe competențe, varietate de teste, studii de caz;
- (xii) participarea Republicii Moldova la evaluările internaționale TIMSS, PIRLS;
- (xiii) dezvoltarea cercetării curriculare.

138. Rezultatele scontate:

- (i) va fi constituit sistemul de dezvoltare continuă a curriculumului școlar;

- (ii) vor fi elaborate noile generații de curricula școlare: integrate, centrate pe competențe, pe tematici cross-curriculare;
- (iii) vor fi aplicate tehnologiile și strategiile didactice moderne, inclusiv cele informaționale și comunicaționale;
- (iv) va fi constituit un management curricular modern la nivel național, local și instituțional;
- (v) vor fi constituite grupuri de experți în curriculum și conceptori de curriculum la nivel național;
- (vi) va crește veridicitatea și relevanța evaluării rezultatelor învățării;
- (vii) vor fi realizate cercetări științifice în domeniul curricular.

139. **Obiectivul specific nr. 7:** Dezvoltarea sistemului de formare continuă a cadrelor didactice și a celor de conducere prin crearea mecanismelor motivaționale adecvate, implementarea ECVET în formarea profesională continuă.

140. Direcții de politici:

- (i) descentralizarea formării profesionale continue a cadrelor didactice și a celor de conducere și instituirea unui sistem de formare profesională continuă;
- (ii) organizarea formării profesionale continue în corespundere cu standardele respective, aprobate de Ministerul Educației;
- (iii) elaborarea mecanismelor de identificare a necesităților în formarea profesională continuă;
- (iv) elaborarea și implementarea ECVET în formarea profesională continuă, crearea mecanismelor de acumulare a creditelor profesionale pe parcursul a cinci ani;
- (v) diversificarea formelor și metodelor de formare profesională continuă: cursuri, conferințe, seminare, traininguri, realizarea de proiecte;
- (vi) diversificarea tipurilor de formare continuă: perfecționare, calificare, recalificare, conversie;
- (vii) instituirea și dezvoltarea managementului formării profesionale continue la nivel național, local și instituțional;
- (viii) motivarea proiectării traseelor proprii în formarea continuă prin recunoașterea învățării individuale în baza creditelor profesionale și evaluării competențelor obținute;
- (ix) instituirea Catalogului Național de oferte privind formarea profesională continuă a cadrelor didactice și a celor de conducere;
- (x) instituirea mecanismelor și procedurilor de acreditare a programelor de formare continuă și demararea proceselor de perfecționare a cadrelor doar în bază de programe acreditate.

141. Rezultatele scontate:

- (i) va fi eficientizat procesul de formare profesională continuă a cadrelor didactice și a celor de conducere;
- (ii) vor fi aplicate standardele de formare profesională continuă a cadrelor didactice și a celor de conducere;
- (iii) va fi creată piața serviciilor de formare profesională continuă a cadrelor didactice și a celor de conducere;
- (iv) va fi promovat sistemul de programe acreditate pentru formarea profesională continuă;
- (v) va fi creat un mecanism nou de obținere a gradelor didactice în baza acumulării creditelor profesionale pe parcursul activității din cinci în cinci ani;

(vi) va fi promovată autoformarea profesională și diversificarea formelor și metodelor de formare profesională continuă.

142. **Obiectivul specific nr. 8:** Implementarea standardelor de școli prietenoase copilului.

143. Direcții de politici:

(i) promovarea principiilor școlii prietenoase copilului: realizarea drepturilor copilului, participare democratică, securitate personală etc.

(ii) elaborarea standardelor școlii prietenoase copilului;

(iii) elaborarea mecanismelor, procedurilor și a etapelor de constituire a școlilor prietenoase copilului;

(iv) formarea inițială și continuă a cadrelor didactice din perspectiva implementării standardelor de școli prietenoase copilului;

(v) crearea mecanismelor de monitorizare a școlilor prietenoase copilului.

144. Rezultatele scontate:

(i) vor fi elaborate standardele școlii prietenoase copilului;

(ii) vor fi create școli prietenoase copilului;

(iii) vor fi formate cadrele didactice pentru a activa în școlile prietenoase copilului;

(iv) vor fi stabilite instrumente de monitorizare a școlilor prietenoase copilului.

145. **Obiectivul specific nr. 9:** Diversificarea sistemului de învățământ liceal prin crearea de licee cu profil umanist, profil real, profil tehnologic, profil pedagogic ș.a.

146. Direcții de politici:

(i) reorganizarea și diversificarea învățământului liceal din perspectiva orientării profesionale mai eficiente și pregătirii mai profunde pentru continuarea studiilor la ciclul unu a învățământului superior de licență sau în colegii;

(ii) diagnosticarea și stabilirea necesităților și posibilităților de creare/reorganizare a liceelor din perspectiva diversificării acestora;

(iii) asigurarea curriculară a noilor tipuri de licee;

(iv) elaborarea cadrului normativ privind crearea/reorganizarea liceelor existente;

(v) corelarea învățământului din liceele de profil cu învățământul din liceele vocațional/ tehnice, colegii și învățământul superior de licență.

147. Rezultatele scontate:

(i) vor fi create condiții de reorganizare/creare a liceelor de profil;

(ii) vor fi elaborate curricula pentru licee de profil;

(iii) vor fi formate cadrele didactice pentru activitatea în aceste tipuri de licee;

(iv) vor fi eficientizate mecanismele de ghidare în carieră a liceenilor.

148. **Obiectivul specific nr. 10:** Diversificarea și sincronizarea surselor de finanțare a învățământului general la nivel național, local și instituțional.

149. Direcții de politici:

(i) reconceptualizarea mecanismelor de finanțare a învățământului general în conformitate cu prioritățile educaționale, rezultatele obținute, numărul de elevi;

(ii) implementarea unui mecanism eficient de finanțare a învățământului general bazat pe analizele de tip cost-performanță;

- (iii) implementarea măsurilor de utilizare eficientă a resurselor financiare: finanțare bazată pe programe, pe unitate de copil/elev;
- (iv) asigurarea unei autonomii financiare a instituțiilor de învățământ, concomitent cu sporirea responsabilităților acestora;
- (v) diversificarea surselor de finanțare a învățământului general, atragerea de fonduri extrabugetare în sprijinul învățământului;
- (vi) ajustarea salarizării în învățământul general la salariul mediu pe economie.

150. Rezultatele scontate:

- (i) va fi eficientizat sistemul de finanțare a învățământului general;
- (ii) vor fi create noi mecanisme și proceduri de finanțare a învățământului general;
- (iii) vor fi diversificate sursele de finanțare a învățământului general;
- (iv) vor fi create condiții pentru asigurarea unei autonomii financiare reale a instituțiilor de învățământ general.

151. **Obiectivul specific nr. 11:** Modernizarea managementului învățământului general la nivel național, local și instituțional.

152. Direcții de politici:

- (i) reconceptualizarea sistemului managerial în învățământul general: redimensionarea funcțiilor, structurilor, mecanismelor de conducere;
- (ii) promovarea managementului democratic, participativ, orientat la schimbarea culturii organizaționale a școlii;
- (iii) reformarea managementului educațional la nivel de ramură și instituție, plasarea accentului pe managementul strategic, inovațional;
- (iv) crearea condițiilor pentru formarea inițială și continuă a managerilor școlari.

153. Rezultatele scontate:

- (v) va fi eficientizat managementul educațional la nivel de sistem;
- (vi) va fi promovat managementul democratic, participativ, inovațional și strategic;
- (vii) vor fi formați manageri școlari cu viziuni moderne asupra învățământului.

154. **Obiectivul specific nr. 12:** Dezvoltarea și modernizarea învățământului extrașcolar.

155. Direcții de politici:

- (i) Elaborarea și implementarea Programului național de dezvoltare a învățământului extrașcolar.
- (ii) Ajustarea Legii cu privire la asociațiile obștești, Legii cu privire la sponsorizare și filantropie la necesitățile procesului educațional extrașcolar.
- (iii) Crearea și dezvoltarea alternativelor educaționale și a serviciilor educaționale viabile și cost-eficiente (fără a distruge modelele existente).
- (iv) Perfecționarea sistemului de formare inițială și continuă a specialiștilor în domeniul învățământului extrașcolar.
- (v) Dezvoltarea parteneriatului cu comunitatea și societatea civilă.
- (vi) Elaborarea unui mecanism eficient de monitorizare și evaluare a serviciilor din învățământul extrașcolar (utilizarea resurselor financiare).

156. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborat și implementat Programul național de dezvoltare a învățământului extrașcolar

- (ii) va fi promovat parteneriatul eficient dintre comunitate, societatea civilă și instituțiile extrașcolare;
- (iii) vor fi dezvoltate capacitățile instituționale;
- (iv) vor fi dezvoltate și consolidate resursele umane din domeniul învățământului extrașcolar;
- (v) va fi reanimată rețeaua de instituții extrașcolare cu un variat spectru de activitate cu preponderență pentru copiii din localitățile rurale, în scopul atingerii, pentru început, a indicatorilor înregistrați în anul 1992 (12,3%).

6.4. Educația și susținerea copiilor aflați în dificultate

157. **Obiectivul general al priorității:** Oferirea de șanse egale copiilor aflați în situații deosebit de dificile.

158. **Sarcini:**

- (i) Reducerea numărului de copii aflați în instituțiile de tip rezidențial cu 25% către anul 2013 și cu 50% până în anul 2015, prin facilitarea revenirii acestora în familia biologică, familia extinsă, în servicii APP, în casele de copii de tip familial sau alte servicii apropiate mediului familial.
- (ii) Sporirea numărului copiilor cu cerințe educaționale speciale integrați în școlile de cultură generală.
- (iii) Sporirea capacităților corpului didactic al instituțiilor de învățământ de tip general (școală primară, gimnaziu, liceu), în vederea acceptării și creării unui mediu favorabil pentru incluziunea copiilor cu cerințe educaționale speciale, cu dizabilități și a copiilor dezinstituționalizați.
- (iv) Reorganizarea, către anul 2015, a numai puțin de 10% din instituțiile de învățământ de tip rezidențial, prin crearea serviciilor comunitare.

159. Direcții de politici:

- (i) elaborarea și aprobarea mecanismelor și instrumentelor educaționale pentru punerea în aplicare a politicilor incluzive;
- (ii) continuarea reorganizării sistemului instituțional de educație și îngrijire a copiilor în situații deosebit de dificile;
- (iii) crearea serviciilor de asistență și suport pentru copiii cu cerințe educaționale speciale în cadrul instituțiilor de învățământ general;
- (iv) fortificarea serviciului de evaluare și diagnosticare a dezvoltării copiilor din cele mai timpurii perioade ale dezvoltării, care va avea ca sarcină primordială elaborarea recomandărilor privind Planul Educațional Individualizat și orientarea copiilor cu cerințe educaționale speciale sau dizabilități spre școlile de cultură generală;
- (v) elaborarea și implementarea unui mecanism de evaluare și monitorizare a progreselor înregistrate privind implementarea Planului Educațional Individualizat pentru copiii integrați în instituțiile de învățământ general, care implementează practici incluzive;
- (vi) dezvoltarea deprinderilor și cunoștințelor cadrelor didactice și altor specialiști implicați în procesul de asistență psihopedagogică copiilor cu cerințe educaționale speciale;
- (vii) finanțarea durabilă a programelor sociale și educaționale complexe pentru copiii aflați în dificultate și asigurarea accesului acestora la educația de calitate;
- (viii) dotarea instituțiilor de învățământ cu materiale și echipamente necesare pentru asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale;

- (ix) crearea accesului din punct de vedere arhitectural atât exterior, cât și în interiorul clădirii pentru utilizatorii de scaun rulant;
- (x) elaborarea și aprobarea Planului-cadru Educațional Individualizat pentru copiii cu dizabilități sau cu cerințe educaționale speciale.

160. Rezultatele scontate:

- (i) va fi asigurat cadrul normativ pentru elaborarea programelor sociale complexe de asistență medicală, pedagogică, psihologică, socială etc. a copiilor aflați în dificultate;
- (ii) va fi elaborat și implementat un sistem de evaluare și monitorizare a progreselor înregistrate în domeniul recuperării și reabilitării dezvoltării copiilor cu cerințe educaționale speciale/copiilor în situații deosebit de dificile în cadrul instituțiilor de educație incluzivă;
- (iii) vor fi formate cadrele didactice și consilierii educaționali, care vor oferi asistență psihopedagogică copiilor cu cerințe educaționale speciale;
- (iv) instituțiile de educație și condițiile fizice ale clădirilor vor fi adaptate la necesitățile copilului aflat în dificultate;
- (v) va fi elaborat și implementat curriculumul diferențiat și flexibil pentru copiii aflați în situații deosebit de dificile, care va fi direcționat spre satisfacerea necesităților și recuperarea dezvoltării fizice, cognitive și sociale;
- (vi) va fi redus numărul copiilor aflați în instituțiile de tip rezidențial, iar o parte din ele vor fi transformate în servicii alternative instituționalizării.

6.5. Sporirea nivelului de pregătire profesională în învățământul vocațional și tehnic

161. **Obiectivul general al priorității:** Modernizarea învățământului vocațional și tehnic, în conformitate cu prevederile Procesului de la Copenhaga și necesitățile pieței muncii.

162. **Sarcini:**

- (i) Actualizarea Nomenclatorului de meserii în conformitate cu necesitățile economice ale țării, prin includerea meseriilor noi și modernizarea meseriilor existente.
- (ii) Reorganizarea rețelei instituțiilor de învățământ secundar profesional prin instituirea a 10 licee profesionale și a 51 de școli profesionale.
- (iii) Organizarea instruirii la specialități mixte (înrudite): bucătar-cofetar, chelner-barman, cusător-croitor, pietrar-zidar-tencuitor, tencuitor-zugrav, electrogazosudor, tractorist-mașinist în producția agricolă etc.
- (iv) Renovarea și retehnologizarea bazei tehnico-materiale pentru domeniile prioritare de formare profesională: servicii, construcții, agricultură, transport, industria prelucrării lemnului, industria alimentară, alimentația publică, industria ușoară, în total 12 instituții de învățământ.
- (v) Implementarea învățământului dual în 12 instituții de învățământ secundar profesional.

163. **Obiectivul specific nr. 1:** Restructurarea învățământului vocațional și tehnic pe două trepte – secundar și postsecundar.

164. Direcții de politici:

- (i) identificarea posibilităților economice, manageriale, logistice, educaționale de restructurare a învățământului vocațional și tehnic;

- (ii) sincronizarea structurală a învățământului secundar și postsecundar vocațional și tehnic în raport cu particularitățile pieței muncii și amplasării teritoriale;
- (iii) stabilirea cadrului funcțional pentru fiecare treaptă a învățământului vocațional și tehnic.

165. Rezultatele scontate:

- (i) va fi constituită o nouă structură a învățământului vocațional și tehnic;
- (ii) va fi elaborat cadrul funcțional pentru fiecare treaptă a învățământului vocațional și tehnic.

166. **Obiectivul specific nr. 2:** Restructurarea instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic (școlile și liceele vocaționale și tehnice, colegiile), în funcție de treapta la care au fost atribuite.

167. Direcții de politici:

- (i) reconsiderarea statutului și structurii tipurilor de instituții de învățământ vocațional și tehnic;
- (ii) elaborarea regulamentelor, altor acte normative pentru școala vocațional/tehnică, liceul vocațional/tehnic, colegiu;
- (iii) optimizarea rețelei instituțiilor vocaționale și tehnice prin sincronizare, fuzionare, integrare, conversie, în corespundere cu noua viziune conceptuală asupra acestui tip de învățământ;
- (iv) fundamentarea și elaborarea planurilor/proiectelor strategice de dezvoltare instituțională.

168. Rezultatele scontate:

- (i) va fi stabilit clar statutul fiecărei instituții de învățământ vocațional și tehnic;
- (ii) vor fi elaborate regulamente de funcționare a acestor instituții;
- (iii) va fi ajustată rețeaua instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic la necesitățile reale ale economiei naționale și tendințele dezvoltării acesteia;
- (iv) vor fi elaborate planuri strategice de dezvoltare instituțională.

169. **Obiectivul specific nr. 3:** Racordarea procesului de pregătire a specialiștilor în cadrul învățământului secundar și postsecundar vocațional și tehnic la necesitățile curente și de perspectivă ale pieței muncii.

170. Direcții de politici:

- (i) corelarea pregătirii specialiștilor în cadrul învățământului vocațional și tehnic cu particularitățile și perspectivele dezvoltării economiei naționale;
- (ii) instituirea unui marketing educațional eficient, axat pe prognozare și indicatori de dezvoltare a pieței muncii;
- (iii) stabilirea mecanismelor și instrumentelor de certificare a capacităților profesionale în avansarea în carieră de la muncitor calificat la maestru, tehnician etc.;
- (iv) dezvoltarea Nomenclatorului de meserii și a standardelor ocupaționale pentru învățământul secundar și cel postsecundar vocațional și tehnic, din perspectiva continuității studiilor și formării profesionale continue.

171. Rezultatele scontate:

- (i) va fi creat un model de marketing educațional în cadrul învățământului vocațional și tehnic;

- (ii) va fi elaborat și implementat un nou Nomenclator al meseriilor și profesiilor, orientat către domeniile ocupaționale curente și de perspectivă;
- (iii) vor fi elaborate standardele ocupaționale și educaționale;
- (iv) va fi asigurată eficiența proceselor de pregătire a specialiștilor în cadrul învățământului vocațional și tehnic.

172. **Obiectivul specific nr. 4:** Extinderea accesului la învățământul secundar și postsecundar vocațional și tehnic.

173. Direcții de politici:

- (i) asigurarea și promovarea atractivității și avantajelor obținerii studiilor vocaționale și tehnice;
- (ii) reconceptualizarea modelelor de orientare profesională și de ghidare în cariera profesională a elevilor din învățământul general și cel vocațional și tehnic;
- (iii) promovarea unor noi meserii/profesii și specialități în cadrul învățământului vocațional și tehnic, care vor anticipa schimbările în economia națională;
- (iv) asigurarea protecției sociale eficiente a celor ce învață în școli vocaționale și tehnice, licee vocaționale și tehnice, colegii;
- (v) asigurarea unor condiții adecvate pentru studii în cadrul învățământului vocațional și tehnic;
- (vi) promovarea în toate instituțiile de învățământ vocațional și tehnic a cursurilor de antreprenariat, conducere a automobilului, tehnologia informației.

174. Rezultatele scontate:

- (i) vor fi create condițiile și mecanismele motivaționale de înrolare în instituțiile din învățământul vocațional și tehnic;
- (ii) vor fi create centre de ghidare și consiliere în carieră;
- (iii) vor fi introduse în Nomenclator meserii/profesii și specialități noi;
- (iv) vor fi create condiții de pregătire în toate instituțiile de învățământ vocațional și tehnic a șoferilor și utilizatorilor de computer.

175. **Obiectivul specific nr. 5:** Asigurarea științifică, metodologică și curriculară a învățământului secundar și postsecundar vocațional și tehnic.

176. Direcții de politici:

- (i) consolidarea capacităților Centrului republican științifico-metodic pentru asigurarea științifică, metodologică și curriculară a învățământului vocațional și tehnic;
- (ii) fundamentarea tematicii prioritare privind cercetarea științifică în domeniul învățământului vocațional și tehnic;
- (iii) dezvoltarea curriculumului vocațional și tehnic în conformitate cu prevederile curriculumului național: centrare pe elev, centrare pe competențe, centrare pe necesitățile pieței muncii;
- (iv) promovarea continuă a tehnologiilor didactice moderne, inclusiv a celor informaționale și comunicaționale.

177. Rezultatele scontate:

- (i) vor fi consolidate capacitățile Centrului republican științifico-metodic pentru asigurarea științifică, metodologică și curriculară a învățământului secundar și postsecundar vocațional și tehnic;

- (ii) vor fi inițiate cercetările științifice aplicative în domeniul învățământului vocațional și tehnic;
- (iii) vor fi elaborate noile generații de curricula: planuri de învățământ, curricula pe discipline, manuale, ghiduri metodologice, teste de evaluare etc.;
- (iv) vor fi implementate tehnologiile didactice moderne, bazate pe îmbinarea activităților teoretice cu cele aplicative/praxiologice.

178. **Obiectivul specific nr. 6:** Reconceptualizarea proceselor de formare profesională inițială și continuă a cadrelor didactice pentru învățământul secundar și postsecundar vocațional și tehnic.

179. Direcții de politici:

- (i) instituirea unui sistem de formare inițială a cadrelor didactice și a maiștrilor pentru învățământul vocațional și tehnic, similare cu prevederile Procesului de la Bologna;
- (ii) dezvoltarea modelelor de formare profesională continuă a cadrelor didactice și a maiștrilor din învățământul vocațional și tehnic din perspectiva principiului „învățare pe parcursul întregii vieți” și a sistemului de credite profesionale cumulative;
- (iii) implementarea mecanismelor de stimulare morală și materială a cadrelor didactice din instituțiile de învățământ vocațional și tehnic;
- (iv) asigurarea condițiilor de avansare în carieră a personalului didactic din învățământul vocațional și tehnic.

180. Rezultatele scontate:

- (i) vor fi identificate instituțiile de învățământ superior ce vor realiza formarea profesională inițială și continuă a specialiștilor pentru învățământul vocațional și tehnic;
- (ii) va fi constituit sistemul de formare profesională inițială și continuă a specialiștilor pentru învățământul vocațional și tehnic.

181. **Obiectivul specific nr. 7:** Extinderea și consolidarea conexiunilor învățământului vocațional și tehnic cu piața muncii.

182. Direcții de politici:

- (i) reconceptualizarea conexiunilor învățământului vocațional și tehnic cu piața muncii în noile condiții social-economice și de integrare europeană;
- (ii) crearea condițiilor de realizare a învățământului dual cu implicarea efectivă a agenților economici;
- (iii) crearea întreprinderilor mixte, laboratoarelor, centrelor comune cu reprezentanții lumii afacerilor;
- (iv) crearea în comun cu agenții economici a consorțiilor instituționale;
- (v) reconsiderarea stagiilor profesionale ca factor important de asigurare a calității în învățământ.

183. Rezultatele scontate:

- (i) va fi implementat un mecanism nou de interacțiune a învățământului vocațional și tehnic cu mediul economic;
- (ii) va fi realizat învățământul dual în pregătirea muncitorilor calificați;
- (iii) vor fi create întreprinderi mixte și consorții;
- (iv) va crește eficacitatea și eficiența stagiilor de practică.

184. **Obiectivul specific nr. 8:** Perfecționarea mecanismelor de finanțare și de modernizare a bazei material-tehnice în învățământul vocațional și tehnic.

185. Direcții de politici:

- (i) elaborarea și aplicarea unor mecanisme noi de finanțare a învățământului vocațional și tehnic, bazate pe diversificarea surselor de finanțare, finanțarea centrată pe elev și pe rezultat, finanțarea centrată pe grupurile țintă și priorități, autofinanțare;
- (ii) renovarea bazei material-tehnice a instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic conform standardelor moderne și ariilor de priorități;
- (iii) valorificarea resurselor interne privind dezvoltarea bazei material-tehnice și extinderea autofinanțării.

186. Rezultatele scontate:

- (i) va fi ameliorată starea financiară a învățământului vocațional și tehnic;
- (ii) vor fi stabilite noi mecanisme de finanțare a învățământului vocațional și tehnic, bazate de performanțe;
- (iii) va fi modernizată baza material-tehnică a învățământului vocațional și tehnic;
- (iv) vor fi optimizate cheltuielile financiare destinate întreținerii infrastructurii instituțiilor de învățământ vocațional și tehnic.

6.6. Integrarea învățământului superior în spațiul european al învățării și cercetării

187. **Obiectivul general al priorității:** Modernizarea învățământului superior prin integrarea învățării și cercetării, extinderea conexiunilor cu mediul economic și implementarea în continuare a prevederilor Procesului de la Bologna.

188. **Sarcini:**

- (i) Optimizarea rețelei instituțiilor publice de învățământ superior, conform tendințelor europene de dezvoltare a învățământului superior prin integrarea instituțională. Atingerea, către anul 2015, a valorii raportului student/cadru didactic de 10/1.
- (ii) Crearea a cel puțin două consorții universitare și reorganizarea a cel puțin două instituții de învățământ superior în filiale universitare, până în anul 2015.
- (iii) Finalizarea, până în anul 2013, a procesului de implementare a celor trei cicluri de învățământ superior (licență, masterat și doctorat) și crearea în cadrul fiecărui profil profesional câte cel puțin a unei școli doctorale.
- (iv) Crearea, în 2011, a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și în Cercetare.
- (v) Reglarea procesului de admitere a candidaților la studii, în conformitate cu capacitățile reale (umane, logistice, curriculare etc.) a instituțiilor de învățământ superior, precum și în raport cu necesitățile pieței muncii.
- (vi) Majorarea cotei de finanțare de la bugetul de stat a cercetării din cadrul învățământului superior de la 4% din volumul total de mijloace financiare alocate sferei de cercetare-dezvoltare în anul 2010 până la cel puțin 30% în anul 2015.
- (vii) Crearea, până în anul 2015, de către instituțiile de învățământ superior, în comun cu agenții economici, a centrelor de cercetare, incubatoarelor, laboratoarelor, întreprinderilor mixte - cel puțin 1–2 unități în cadrul fiecărui domeniu de formare profesională.
- (viii) Sporirea ratei de încadrare în câmpul muncii a absolvenților instituțiilor de învățământ superior, conform calificărilor obținute, prin majorarea și diversificarea burselor, crearea condițiilor de protecție socială, motivarea mai eficientă în cariera profesională, interconexiunea cu mediul economic etc.

(ix) Crearea condițiilor optime pentru asigurarea mobilității studenților, conform prevederilor Procesului de la Bologna.

(x) Crearea, până în anul 2012, în toate instituțiile de învățământ superior, a structurilor interne de asigurare a calității.

(xi) Realizarea, până în anul 2012, a auditului infrastructurii și bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ superior;

(xii) Renovarea infrastructurii și bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ superior, în volum de 30% până în 2015.

(xiii) Crearea, până în anul 2013, a Fondului național pentru susținerea învățământului superior (formarea inițială, formarea continuă, cercetare-dezvoltare, conexiunea cu mediul economic etc.).

(xiv) Crearea condițiilor motivaționale (financiare, sociale, logistice etc.) privind realizarea și dezvoltarea profesională a personalului didactic din învățământul superior; asigurarea unui quantum necesar de doctori și doctori habilitați în învățământul superior, în raport cu cerințele existente.

(xv) Promovarea politicilor de atragere a studenților în autoguvernare, autoformare, de asumare de responsabilități etc.

189. **Obiectivul specific nr. 1:** Armonizarea structurii învățământului superior (de licență, de masterat, de doctorat) în aspectele ce țin de curriculum, metodologii, management, cadru al calificărilor etc.

190. Direcții de politici:

(i) dezvoltarea și perfecționarea cadrului normativ și reglatoriu privind structurarea și funcționarea învățământului superior în trei cicluri (învățământul superior de licență, învățământul superior de masterat, învățământul superior de doctorat);

(ii) asigurarea corelării cadrului calificărilor cu curriculumul universitar, Cadrul calificărilor și Cadrul ocupațional;

(iii) asigurarea și realizarea continuității curriculare între ciclurile de învățământ superior și identificarea specificului fiecărui ciclu de învățământ superior;

(iv) stabilirea cadrului managerial pentru fiecare ciclu al învățământului superior.

191. Rezultatele scontate:

(i) vor fi elaborate documente normative instituționale (regulamente, carta universitară, statute etc.), privind organizarea studiilor superioare de licență, de masterat, de doctorat;

(ii) vor fi sincronizate în plan curricular, metodologic și managerial cele trei cicluri ale învățământului superior.

192. **Obiectivul specific nr. 2:** Crearea și implementarea sistemului de asigurare a calității în învățământul superior.

193. Direcții de politici:

(i) conceptualizarea fenomenului de calitate în sistemul de învățământ superior;

(ii) elaborarea standardelor/normelor de calitate în învățământul superior în contextul standardelor internaționale;

(iii) dezvoltarea sistemului de indicatori privind evaluarea calității în învățământul superior;

(iv) constituirea mecanismelor externe de evaluare a calității în învățământul superior;

- (v) constituirea mecanismelor interne și externe de asigurare și monitorizare a calității în învățământul superior;
- (vi) dezvoltarea sistemului de acreditare prin conexiune cu sistemul de asigurare a calității în învățământul superior.

194. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborată Concepția calității în învățământul superior;
- (ii) va fi constituit un model multidimensional de asigurare și monitorizare a calității în învățământul superior;
- (iii) va fi creată Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Superior și în Cercetare;
- (iv) vor fi stabilite modalități de monitorizare internațională a calității în învățământul superior;
- (v) va fi efectuat clasamentul (rating-ul) instituțiilor de învățământ superior.

195. **Obiectivul specific nr. 3:** Consolidarea interconexiunilor dintre învățământul superior, cercetarea științifică, piața muncii, mediul economic.

196. Direcții de politici:

- (i) asigurarea interconexiunii învățământului superior, cercetării științifice și a mediului economic în plan educațional, inovațional, economic, managerial și valoric;
- (ii) stabilirea rolului și responsabilităților tuturor actanților în procesul de interconexiune instituțională;
- (iii) dezvoltarea parteneriatului dintre învățământul superior, sfera cercetare-dezvoltare și mediul economic: crearea centrelor comune de ghidare în carieră, crearea incubatoarelor, laboratoarelor de cercetări comune, parcurilor științifice etc.;
- (iv) crearea întreprinderilor comune;
- (v) realizarea unui parteneriat cu mediul economic în formarea profesională inițială și continuă în învățământul superior;
- (vi) antrenarea reprezentanților de înaltă calificare din mediul economic în activitatea de elaborare a cadrului calificărilor, cadrului ocupațional și standardelor profesionale;
- (vii) antrenarea cadrelor de înaltă calificare din mediul economic în procesul de monitorizare și evaluare a calității în învățământul superior;
- (viii) crearea mecanismelor economice de autodezvoltare instituțională și promovarea inovațiilor și a transferului tehnologic;
- (ix) redimensionarea cercetării științifice în cadrul învățământului superior: majorarea cotei de finanțare a cercetării, diversificarea direcțiilor strategice de cercetare, realizarea autonomiei investigaționale, implicarea mai eficientă a studenților, doctoranzilor în procesul de cercetare etc.;
- (x) crearea unor centre de transfer inovațional și tehnologic în învățământul superior;
- (xi) crearea și implementarea sistemului de marketing în învățământului superior.

197. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborată Concepția cu privire la interconexiunea învățământului superior, a cercetării științifice și a mediului economic;
- (ii) va fi elaborat cadrul normativ, reglatoriu, privind realizarea interconexiunii dintre învățământul superior, cercetarea științifică și mediul economic;
- (iii) vor fi create structuri antreprenoriale comune, incubatoare, laboratoare științifice;
- (iv) va fi dezvoltat parteneriatul dintre învățământul superior și mediul economic;

(v) vor fi eficientizate modalitățile existente și implementate modalități noi de desfășurare a stagiilor practice ale studenților;

(vi) specialiștii de înaltă calificare din mediul economic vor fi implicați în elaborarea Cadrului calificărilor, Cadrului ocupațional, standardelor profesionale, precum și în formarea continuă a cadrelor didactice universitare;

(vii) vor fi create structuri ale marketingului educațional.

198. **Obiectivul specific nr. 4:** Elaborarea și implementarea metodologiilor moderne de integrare a instituțiilor de învățământ superior, conform tendințelor europene și necesităților interne de asigurare a calității în învățământul superior.

199. Direcții de politici:

(i) reconsiderarea/optimizarea rețelei instituțiilor de învățământ superior publice în raport cu cadrul normativ național și cel internațional;

(ii) stabilirea indicatorilor și metodologiei de integrare a instituțiilor de învățământ superior;

(iii) identificarea modalităților și etapelor de integrare a instituțiilor de învățământ superior;

(iv) crearea consorțiilor universitare în baza instituțiilor de învățământ superior existente;

(v) stimularea creării filialelor instituțiilor de învățământ superior cu primul ciclu de învățământ superior (de licență).

200. Rezultatele scontate:

(i) va fi optimizată rețeaua instituțiilor de învățământ superior;

(ii) vor fi create consorții ale instituțiilor de învățământ superior;

(iii) vor fi transformate în filiale universitare unele instituții de învățământ superior.

201. **Obiectivul specific nr. 5:** Implementarea în învățământul superior, la nivel național și instituțional, a metodelor de managementul strategic și inovațional.

202. Direcții de politici:

(i) conceptualizarea și dezvoltarea managementului strategic și inovațional în învățământul superior;

(ii) valorificarea potențialului structurilor manageriale din învățământul superior, din perspectiva implementării viziunilor strategice și inovaționale;

(iii) fundamentarea și elaborarea planurilor strategice de dezvoltare a instituțiilor de învățământ superior;

(iv) formarea competențelor manageriale strategice la conducătorii instituțiilor de învățământ superior;

(v) crearea băncilor de date privind inovațiile manageriale în învățământul superior.

203. Rezultatele scontate:

(i) va fi elaborat conceptul managementului strategic și inovațional în învățământul superior;

(ii) vor fi elaborate programele/planurile strategice de dezvoltare a învățământului superior la nivel instituțional;

(iii) vor fi formate cadrele de conducere din perspectiva aplicării managementului strategic și inovațional;

(iv) vor fi create bănci de date privind inovațiile manageriale în învățământul superior.

204. **Obiectivul specific nr. 6:** Modernizarea curriculumului universitar din perspectiva centrării pe competențe, pe cel ce învață și pe necesitățile mediului economic.

205. Direcții de politici:

(i) schimbarea paradigmei curriculumului universitar, în corespundere cu noile tendințe și concepte curriculare: centrare pe tematica cross-curriculară, centrare pe competențe, centrare pe cel ce învață;

(ii) elaborarea noilor generații de curricula: planuri de învățământ, curricula pe discipline, manuale universitare, ghiduri metodologice;

(iii) elaborarea curricula universitare pentru instruire la distanță;

(iv) corelarea curriculumului universitar cu Cadrul calificărilor, Cadrul ocupațional și standardele educaționale și profesionale pentru învățământul superior;

(v) dezvoltarea continuă a curriculumului universitar la nivel de proces: aplicarea tehnologiilor didactice moderne, îmbinarea predării-învățării și cercetării, învățarea autonomă și autoreglată în învățământ;

(vi) dezvoltarea continuă a curriculumului universitar la nivel de rezultat: realizarea conexiunii inverse în învățământul superior.

206. Rezultatele scontate:

(i) va fi modificată paradigma curriculumului universitar și elaborate noile generații de curricula, manuale academice, ghiduri metodologice etc.;

(ii) vor fi elaborate curricula pentru instruire la distanță;

(iii) vor fi implementate tehnologii didactice moderne, tehnologii informaționale și comunicaționale;

(iv) vor fi stabilite mecanisme de realizare a conexiunii inverse în învățământul superior în plan curricular;

(v) va fi realizată conexiunea dintre curriculumul universitar și Cadrul calificărilor.

207. **Obiectivul specific nr. 7:** Crearea școlilor doctorale în contextul integralizării instituțiilor de învățământ superior.

208. Direcții de politici:

(i) elaborarea cadrului legislativ și normativ privind constituirea și funcționarea școlilor doctorale în cadrul universitar și/sau al consorțiilor universitare;

(ii) modificarea cadrului metodologic, curricular și investigațional, privind școlile doctorale;

(iii) prognozarea constituirii școlilor doctorale pe domenii profesionale.

209. Rezultatele scontate:

(i) va fi stabilit cadrul normativ al constituirii și funcționării școlilor doctorale;

(ii) va fi inițiată constituirea școlilor doctorale în cadrul universitar;

(iii) va fi schimbată paradigma pregătirii specialiștilor prin studii în școlile doctorale.

210. **Obiectivul specific nr. 8:** Modernizarea infrastructurii și bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ superior.

211. Direcții de politici:

(i) stabilirea indicatorilor și realizarea auditului/diagnosticării infrastructurii și bazei tehnico-materiale/logistice a instituțiilor de învățământ superior;

- (ii) elaborarea și implementarea Programelor naționale și instituționale de reconstrucție și modernizare a blocurilor universitare, a căminelor studențești etc.;
- (iii) crearea bazei juridice privind susținerea investițiilor în infrastructura și baza material-tehnică/logistică a învățământului superior;
- (iv) informatizarea procesului de învățământ și de cercetare științifică în cadrul universitar;
- (v) valorificarea oportunităților interne privind dezvoltarea infrastructurii și a bazei tehnico-materiale/logistice: integrarea instituțiilor de învățământ superior, darea în locațiune a spațiilor nerentabile, antreprenariat etc.

212. Rezultatele scontate:

- (i) va fi identificată starea reală, oportunitățile și direcțiile de modernizare a infrastructurii și bazei material-tehnice a instituțiilor de învățământ superior;
- (ii) vor fi create condiții pentru investiții externe în modernizarea infrastructurii și bazei material-tehnice a instituțiilor de învățământ superior;
- (iii) va fi modernizată infrastructura și baza material-tehnică a instituțiilor de învățământ superior, în corespundere cu standardele europene.

213. **Obiectivul specific nr. 9:** Perfecționarea sistemului de finanțare a învățământului superior în baza principiilor de autonomie, durabilitate, diversitate și rezultativitate.

214. Direcții de politici:

- (i) elaborarea și implementarea mecanismelor de extindere a autonomiei instituțiilor de învățământ superior și de sporire a responsabilității publice a acestora (utilizarea eficientă a resurselor financiare, administrarea rațională a patrimoniului public, stimularea conducătorilor pentru sporirea eficienței utilizării mijloacelor financiare alocate etc.);
- (ii) implementarea mecanismelor de finanțare a instituțiilor de învățământ superior în bază de performanță și elaborarea setului respectiv de indicatori;
- (iii) elaborarea și implementarea sistemului de contracte privind asistența financiară din partea statului și repartizarea specialiștilor în câmpul muncii conform obligațiilor asumate în contractul dintre student – autoritatea administrației publice locale – patronat – minister;
- (iv) elaborarea cadrului normativ privind organizarea și desfășurarea activității antreprenoriale a instituțiilor de învățământ superior;
- (v) perfecționarea metodologiei de salarizare a personalului didactic din învățământul superior în funcție de performanțele profesionale;
- (vi) elaborarea cadrului normativ privind diversificarea surselor de finanțare a învățământului superior;
- (vii) perfecționarea sistemului actual de acordare a burselor prin diversificarea criteriilor de acordare a acestora și categoriilor de burse în scopul motivării studenților pentru performanțe și susținerea celor socialmente dezavantajați, indiferent de forma de finanțare.

215. Rezultatele scontate:

- (i) va fi extinsă autonomia universitară, inclusiv în plan financiar;
- (ii) va fi instituit cadrul normativ privind diversificarea surselor de finanțare;
- (iii) va fi constituit Fondul național pentru susținerea formării inițiale și continue în învățământul superior;
- (iv) va fi constituit Fondul național pentru susținerea cercetărilor științifice;
- (v) va fi instituit un mecanism eficient de salarizare în învățământul superior.

216. **Obiectivul specific nr. 10:** Dezvoltarea resurselor umane în cadrul instituțiilor de învățământ superior.

217. Direcții de politici:

- (i) crearea sistemului de formare profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul superior centrat pe acumularea de credite profesionale și autoformare;
- (ii) diversificarea formelor și metodelor de formare profesională continuă în învățământul superior;
- (iii) modernizarea sistemului de promovare în cariera profesională a cadrelor didactice universitare în baza performanțelor didactice și de cercetare;
- (iv) crearea și implementarea mecanismelor de susținere a mobilității cadrelor didactice;
- (v) modernizarea sistemului de evaluare a cadrelor didactice în învățământul superior; centrarea pe autoevaluare;
- (vi) identificarea unor mecanisme moderne de motivare a cadrelor didactice privind creșterea profesională și participarea în proiecte naționale și internaționale;
- (vii) crearea cadrului normativ și motivațional de antrenare activă a studenților în procese de guvernare a instituțiilor de învățământ superior;
- (viii) crearea condițiilor și a cadrului normativ de susținere a mobilității studenților și doctoranzilor;
- (ix) reactualizarea normelor sanitar-igienice și de securitate a vieții studenților;
- (x) crearea condițiilor și dezvoltarea metodologiei privind învățarea autonomă și/sau individuală a studenților, din perspectiva sporirii responsabilității proprii pentru rezultatele obținute.

218. Rezultatele scontate:

- (i) va fi creat sistemul de formare profesională continuă a cadrelor didactice și manageriale din învățământul superior;
- (ii) va fi constituit un model de protecție și de motivare a cadrelor didactice pentru creștere profesională;
- (iii) va fi instituit un model eficient și motivațional de evaluare și monitorizare a cadrelor didactice universitare;
- (iv) vor fi create condiții pentru implicarea eficientă a studenților în conducerea universitară, luarea de decizii și asumarea de responsabilități;
- (v) vor fi create premise de promovare a valorilor democratice, culturale, interculturale etc.

6.7. Extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților

219. **Obiectivul general al priorității:** Fortificarea sistemului de instruire a adulților pe tot parcursul vieții, în corespundere cu nevoile persoanei și necesitățile socio-economice.

220. **Sarcini:**

- (i) Majorarea anuală cu 10%–15% a numărului de adulți înrolați în formarea profesională continuă.
- (ii) Crearea, până în anul 2015, în fiecare unitate administrativ-teritorială de nivelul doi, a serviciilor de gestionare a formării continue a adulților.

221. **Obiectivul specific nr. 1:** Reconceptualizarea educației adulților din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții.

222. Direcții de politici:

- (i) diagnosticarea situației privind învățământul adulților în Republica Moldova;
- (ii) identificarea nevoilor și problemelor privind învățământul adulților;
- (iii) stabilirea mecanismelor de finanțare a sistemului de învățământ pentru adulți;
- (iv) elaborarea Concepției privind educația adulților în contextul tendințelor europene de dezvoltare a acestui domeniu.

223. Rezultatele scontate:

- (i) va fi identificată starea actuală referitoare la educația adulților;
- (ii) vor fi stabilite sursele și modalitățile de finanțare a educației adulților;
- (iii) va fi elaborată Concepția educației adulților în Republica Moldova.

224. **Obiectivul specific nr. 2:** Dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă a adulților.

225. Direcții de politici:

- (i) crearea condițiilor de formare profesională continuă centrată pe nevoile individului și standardele profesionale și ocupaționale;
- (ii) diversificarea și descentralizarea formării profesionale continue, crearea pieței serviciilor de formare profesională continuă;
- (iii) promovarea formării profesionale continue pe parcursul activității profesionale cu evaluări respective după fiecare cinci ani; formarea profesională continuă se va realiza nu o dată la cinci ani, ci pe parcursul a cinci ani;
- (iv) introducerea creditelor profesionale cumulative;
- (v) crearea condițiilor de motivare a formării și autoformării profesionale continue;
- (vi) stabilirea responsabilităților agenților economici privind formarea profesională continuă;
- (vii) stabilirea interconexiunii și continuității între formarea profesională inițială și cea continuă;
- (viii) identificarea modalităților de acreditare a programelor de formare profesională continuă.

226. Rezultatele scontate:

- (i) va fi promovată o nouă paradigmă de formare profesională continuă centrată pe principiul „educației pe întreg parcursul vieții”;
- (ii) va fi constituită piața serviciilor educaționale cu privire la formarea profesională continuă;
- (iii) vor fi stabilite responsabilitățile agenților economici privind formarea profesională continuă;
- (iv) vor fi instituite structuri și modalități de acreditare a programelor de formare profesională continuă;
- (v) vor fi create condiții de autoformare profesională continuă.

227. **Obiectivul specific nr. 3:** Dezvoltarea sistemului de formare generală continuă a adulților.

228. Direcții de politici:

- (i) elaborarea cadrului normativ și reglatoriu privind formarea generală continuă a adulților;
- (ii) elaborarea Concepției de formare generală continuă a adulților;
- (iii) crearea sau revitalizarea instituțiilor de educație a adulților: centre de instruire, universități populare, universități deschise, centre consultative etc.;
- (iv) stabilirea responsabilităților manageriale ale Ministerului Educației și ale Ministerului Culturii în domeniul educației adulților;
- (v) organizarea cercetărilor științifice, inclusiv și a celor sociologice, privind problematica educației adulților;
- (vi) identificarea surselor și metodologiei de finanțare a formării generale continue a adulților;
- (vii) crearea condițiilor de organizare a educației adulților în zonele rurale, cu implicarea comunității, administrației publice locale, instituțiilor de învățământ;
- (viii) diversificarea serviciilor educaționale pentru adulți.

229. Rezultatele scontate:

- (i) va fi elaborat și implementat cadrul normativ privind educația adulților, componenta formare generală;
- (ii) va fi aprobată Concepția educației adulților din perspectiva învățământului pe întreg parcursul vieții;
- (iii) va fi instituit managementul și monitorizarea proceselor de educare a adulților;
- (iv) vor fi stabilite sursele și modalitățile de finanțare a educației adulților;
- (v) vor fi promovate noi forme și instituții de educație a adulților: universități deschise, universități populare, centre de consultanță etc.

7. Estimarea impactului și a costurilor privind implementarea strategiei

7.1. Impactul și avantajele implementării

230. Elaborarea și implementarea Strategiei reprezintă o abordare sistemică a reformei învățământului corelată cu vectorul dezvoltării social-economice și de integrare europeană a Republicii Moldova. Această abordare și determină avantajele implementării Strategiei cu un impact holistic semnificativ asupra sistemului de învățământ:

- (i) asigurarea bazei juridice, normative și reglatorie pentru funcționarea și dezvoltarea sistemului de învățământ;
- (ii) constituirea unui sistem de învățământ capabil să influențeze dezvoltarea durabilă a societății și să realizeze idealul educațional;
- (iii) crearea mecanismelor de autodezvoltare a sistemului de învățământ;
- (iv) deschiderea sistemului de învățământ către valorile personale, naționale și europene.

7.2. Costurile implementării strategiei

231. Principalii indicatori financiari ce vor determina costurile implementării Strategiei sunt:

- (i) finanțarea sistemului de învățământ în conformitate cu legislația în vigoare;
- (ii) finanțarea activităților și proiectelor privind funcționarea sistemului de învățământ;
- (iii) finanțarea activităților și proiectelor privind dezvoltarea sistemului de învățământ;
- (iv) finanțarea implementării Strategiei de la bugetul de stat va constitui;
- (v) finanțarea implementării Strategiei din surse suplimentare, granturi, proiecte etc.

232. Distribuirea alocărilor de mijloace financiare pe programe de cheltuieli în domeniul educației pe anii 2010–2013 este prezentată în *Anexa 2*.

8. Managementul și monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei

233. Strategia se va implementa în parteneriat cu:

- (i) comunitatea și reprezentanții societății civile;
- (ii) ONG-urile ce oferă servicii educaționale, apără drepturile copilului;
- (iii) agenții economici;
- (iv) asociațiile profesionale și științifice în domeniul educației;
- (v) partenerii și organizațiile internaționale.

234. Competențele Ministerului Educației:

- (i) asigură managerial, organizațional, financiar și logistic procesele de implementare a Strategiei la nivel național;
- (ii) asigură monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei și evaluarea impactului;
- (iii) efectuează actualizarea Strategiei în funcție de schimbările apărute în procesul de implementare a Strategiei;
- (iv) asigură interacțiunea cu alte structuri ale statului și societății civile, implicate direct sau indirect în implementarea Strategiei;
- (v) constituie Consiliul Național pentru conducerea și monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei.

235. Responsabilitățile Ministerului Educației:

- (i) promovează prioritatea învățământului în procesul de guvernare;
- (ii) asigură condițiile necesare privind implementarea Strategiei;
- (iii) prezintă organelor centrale și opiniei publice rapoarte anuale privind dezvoltarea învățământului.

236. Competențele Administrației Publice Locale:

- (i) asigură implementarea Strategiei la nivel local din perspectiva managerială, procesuală și logistică.
- (ii) elaborează Strategiile locale de dezvoltare a învățământului;
- (iii) monitorizează procesele de implementare a Strategiei naționale și a Strategiilor locale;

(iv) asigură la nivel local interacțiunea proceselor de implementare a Strategiei cu alte activități de dezvoltare social-economică.

237. Responsabilitățile Administrației Publice Locale:

(i) creează condiții pentru realizarea în volum deplin a prevederilor Strategiei în unitățile teritorial-administrative;

(ii) prezintă organelor de conducere și opiniei publice locale rapoarte anuale privind dezvoltării învățământului în unitatea teritorial-administrativă.

238. Competențele societății civile se realizează prin participarea directă a cetățenilor sau prin intermediul ONG-urilor ce activează în domeniul educației sau apărării drepturilor copilului și includ:

(i) promovarea și monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei;

(ii) formularea de propuneri privind actualizarea Strategiei;

(iii) organizarea de discuții publice despre impactul proceselor de implementare a Strategiei;

(iv) oferirea de servicii educaționale și desfășurarea activităților de susținere a copiilor aflați în dificultate.

239. Procesul de implementare a Strategiei va include următoarele etape:

(i) Etapa 2011–2012, pe durată căreia va fi dezvoltat cadrul legislativ-normativ și inițiate reformele curriculare la toate nivelurile și treptele sistemului de învățământ.

(ii) Etapa 2013–2015, pe durata căreia vor fi realizate activitățile de bază privind modernizarea cadrului instituțional, dezvoltarea potențialului uman și consolidarea bazei tehnico-materiale a sistemului de învățământ.

240. Monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei se va efectua în baza setului de indicatori, specificați în *Anexa 3*.

241. Responsabilitățile legate de monitorizarea proceselor de implementare a Strategiei vor fi puse în sarcina Comisiilor de monitorizare, create la nivel local, raional/municipal și central, care, anual, vor evalua progresele înregistrate și vor prezenta rapoarte organelor administrației publice (consiliul local, consiliul raional/municipal, Ministerul Educației). Rapoartele respective vor avea un caracter deschis și vor fi puse și la dispoziția largului public.

9. Riscuri în procesul de implementare a Strategiei

242. Principalele riscuri, care pot apărea în procesul de implementare a Strategiei sunt:

(i) abordările neutre, care nu iau în considerare faptul că învățământul trebuie să fie o prioritate națională;

(ii) rezistența unor factori de decizie și anumitor categorii de populație la schimbările preconizate;

(iii) nivelul scăzut de voință politică a unor factori de decizie;

(iv) implicarea insuficientă a comunității și mass-media în promovarea Strategiei;

(v) deficitul de motivare pozitivă a factorilor implicați în implementarea Strategiei;

(vi) constrângerile bugetare, impuse de eventualele tendințe nefavorabile în evoluția economiei naționale.

243. Aceste riscuri ar putea fi reduse prin:

- (i) mobilizarea opiniei publice;
- (ii) extinderea educației parentale;
- (iii) creșterii rolului beneficiarilor direcți ai învățământului în guvernarea instituțiilor de învățământ;
- (iv) creșterea eficienței cheltuielilor publice în sectorul educației.

Anexa 1. Indicatorii de bază ce caracterizează funcționarea sistemului educațional

Domeniu/Indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Populația ('000)									
Total	3634,5	3627,2	3617,7	3383,3	3599,8	3589,9	3581,1	3572,7	3567,5
de vârsta 3-6 ani	177,3	167,3	159,1	150,2	135,2	...	148,0	147,3	147,5
de vârsta 7-10 ani	225,7	213,6	199,3	188,1	177,9	...	170,0	161,4	155,4
de vârsta 11-15 ani	350,5	334,1	320,5	303,5	293,5	...	281,0	266,1	249,9
Indicatorii sărăciei *, **									
Pragul sărăciei absolute (MDL pe adult echivalent pe lună)	257,3	270,7	303,5	327,0	353,9	747,4	839,3	945,9	...
Rata sărăciei absolute	54,6	40,4	29,0	26,5	29,1	30,2	25,8	26,4	...
Pragul sărăcie extreme (pe adult echivalent pe lună)	201,5	212,0	235,5	258,1	278,5	404,2	453,9	511,5	...
Rata sărăciei extreme	38,0	26,2	15,0	14,7	16,1	4,5	2,8	3,2	...
Pragul internațional al sărăciei \$2,15 PPP pe persoană/zi (MDL/persoană/lună)***	183,9	193,7	216,2	239,5	268,0	...	...	...	...
Rata sărăciei (cheltuieli pe echivalent)	32,3	21,0	11,5	11,4	14,4	27,2	13,2	10,5	...
Pragul internațional al sărăciei \$4,3 PPP pe persoană/zi	-	-	-	-	-	604,0	678,3	764,1	...
Rata sărăciei (cheltuieli pe echivalent)	-	-	-	-	-	34,5	29,8	30,4	...
Ratele brute de înrolare (%)									
Preșcolar - total	47,6	57,0	61,1	66,1	70,7	70,1	72,6	74,4	75,5
Urban	65,6	75,5	80,4	84,8	89,2	87,2	88,8	90,8	91,9
Rural	38,6	47,7	51,3	56,4	61,0	61,0	63,6	65,2	66,1
Primar (clasele 1-4) - total	99,5	99,5	99,8	97,9	96,7	94,4	94,0	93,6	93,5
Urban	101,3	101,7	104	102,8	102,4	100,5	100,9	101,6	102,4
Rural	98,5	98,3	97,7	95,5	93,7	91,4	90,5	89,4	88,9
Gimnazial (clasele 5-9) - total	91,1	92,3	92,2	92,5	93,0	90,5	90,1	89,3	88,8
Urban	95,1	95,9	95,6	96,6	97,7	95,4	95,4	95,2	95,8
Rural	88,5	90	90,1	90,1	90,3	87,9	87,3	86,3	85,3
Ratele nete de înrolare (%)									
Preșcolar - total	42,4	52,4	58,7	63,7	68,6	68,5	71,1	72,7	74,0
Urban	58,6	71,9	77,8	82,0	86,7	85,4	87,4	89,2	90,5
Rural	33,8	44,8	49,0	54,2	59,1	59,4	62,0	63,5	64,5
Primar (clasele 1-4) - total	92,4	92,7	92,4	91,0	87,8	87,6	87,7	87,5	87,6
Urban	94,6	94,8	96,4	95,5	92,1	93,3	94,0	94,9	95,4
Rural	91,3	91,6	90,4	88,7	85,6	84,7	84,5	83,7	83,5
Gimnazial (clasele 5-9) - total	86,8	87,9	87,5	88,5	86,8	86,2	85,6	84,6	84,0

Domeniu/Indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Urban	91,2	91,6	90,8	92,1	90,1	90,4	90,0	89,6	90,2
Rural	84	85,7	85,4	86,3	84,9	83,9	83,3	82,0	80,8
Educația preșcolară									
Numărul de instituții - total	1128	1192	1246	1269	1295	1305	1334	1349	1362
Urban	318	313	309	309	309	307	308	315	316
Rural	810	879	937	960	986	998	1026	1034	1046
Copii în instituțiile preșcolare - total ('000)	96,5	104,0	106,5	109,7	113,1	116,2	120,1	123,9	126,0
Urban	47,8	49,7	50,1	50,8	52,1	53,9	55,8	57,8	58,8
Rural	48,6	54,4	56,5	58,9	61,0	62,3	64,3	66,1	67,2
Locuri în instituțiile preșcolare - total ('000)	145,6	150,2	154,0	156,1	159,1	159,6	160,2	161,0	162,9
Urban	64,6	63,7	63,1	63,7	63,5	63,2	63,2	64,0	64,4
Rural	81,0	86,5	90,8	92,4	95,7	96,4	97,0	97,1	98,5
Copii la 100 de locuri - total	66	69	69	70	71	73	75	77	77
Urban	74	78	79	80	82	85	88	90	91
Rural	60	63	62	64	64	65	66	68	68
Numărul de grupe - total ('000)	4,3	4,6	4,7	4,9	5,0	5,2	5,4	5,5	5,6
Urban	2,1	2,1	2,2	2,2	2,6	2,3	2,4	2,4	2,5
Rural	2,2	2,4	2,6	2,7	2,8	2,9	3,0	3,1	3,2
Media numărului de copii într-o grupă - total	23	23	23	22	23	22	22	22	22
Urban	23	23	23	23	21	23	23	24	24
Rural	22	22	22	22	23	22	21	21	21
Numărul de pedagogi - total ('000)	9,0	9,6	9,8	10,0	10,3	10,5	10,9	11,2	11,7
Urban	4,5	4,5	4,4	4,4	4,5	4,5	4,7	4,8	5,1
Rural	4,6	5,1	5,4	5,6	5,8	6,0	6,3	6,4	6,6
din care educatori - total	6,9	7,3	7,5	7,6	7,8	8,0	8,3	8,6	8,9
Urban	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,7	3,8	3,9	4,1
Rural	3,3	3,7	3,9	4,0	4,2	4,3	4,6	4,7	4,9
Raportul numărul de copii/educator - total	14,0	14,2	14,2	14,4	14,5	14,5	14,5	14,4	14,0
Urban	13,3	13,8	13,9	14,1	14,5	14,6	14,7	14,8	14,0
Rural	14,8	14,7	14,5	14,7	14,5	14,5	14,0	14,1	14,0
Școli medii, gimnazii, licee									
Numărul de elevi ('000)	618,4	603,4	578,7	546,6	517,0	491,5	461,0	436,1	415,5
În clasele primare (clasele 1-4)	224,5	212,6	198,9	184,2	171,0	160,5	151,7	145,4	141,2
Urban	80,8	74,6	69,3	64,5	60,8	57,2	54,9	53,7	53,4
Rural	143,7	138,0	129,6	119,7	110,3	103,3	96,9	91,6	87,7
Băieți	114,6	109,1	102,1	94,9	88,0	81,5	78,4	75,2	72,7
Fete	109,9	103,5	96,8	89,3	83,0	79,0	73,3	70,2	68,5

Domeniu/Indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
În clasele gimnaziale (clasele 5-9)	319,0	308,0	295,2	280,4	267,5	254,2	239,5	222,9	207,5
Urban	128,1	122,7	116,4	108,1	100,9	94,2	87,3	80,6	75,2
Rural	190,9	185,3	178,8	172,3	166,6	160,0	152,1	142,3	132,3
Băieți	161,3	155,7	149,4	143,1	136,2	130,0	122,5	114,3	106,8
Fete	157,7	152,3	145,8	137,3	131,3	124,2	117,2	108,8	100,9
În clasele 10-11(12))	71,9	80,0	81,9	79,4	76,0	74,4	67,4	63,9	62,7
Urban	45,2	51,2	52,1	49,8	46,8	46,6	44,0	41,5	39,4
Rural	26,8	28,8	29,8	29,6	29,2	27,8	23,4	22,4	23,3
Băieți	31,6	35,2	36,0	34,4	32,7	31,9	29,4...	28,0	27,6
Fete	40,3	44,8	45,9	45,0	43,3	42,5	39,7...	37,5	36,8
Școlile speciale									
Numărul de elevi ('000)	4,9	4,8	4,8	4,9	4,5	4,3	4,0	3,8	3,5
Învățământul secundar profesional									
Numărul de instituții	82	83	83	81	78	78	75	75	75
Admiterea ('000)	16,7	16,5	16,7	15,6	15,4	15,5	16,2	15,3	13,4
Absolvenți ('000)	15,4	14,9	15,5	14,7	11,3	14,5	12,9	13,0	12,9
Numărul de elevi ('000)	23,0	22,6	22,8	22,7	25,0	23,7	24,5	24,3	22,2
în instituții de stat	22,5	22,1	23,0	22,5	24,9	23,4	24,3	24,1	22,1
în instituțiile nestatale	0,5	0,5	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
băieți	14,6	14,3	14,2	14,1	15,9	15,3	16,1	16,1	15,2
fete	8,4	8,4	8,6	8,6	9,1	8,4	8,4	8,2	8,0
Cadre didactice ('000)	2,3	2,2	2,2	2,3	2,4	2,5	2,4	2,3	2,2
Învățământul mediu de specialitate									
Numărul de instituții	67	63	60	56	51	49	49	47	47
de stat	44	43	45	43	42	42	43	41	41
nestatale	23	20	15	13	9	7	6	6	5
Admiterea ('000)	5,5	5,1	10,0	10,6	10,7	9,9	10,1	10,7	9,5
din care în bază de contract	2,1	2,0	5,2	5,7	4,9	5,0	4,8	4,4	3,7
Absolvenți ('000)	6,6	5,1	4,3	3,5	4,9	3,8	6,4	6,6	7,1
Numărul de elevi ('000)	17,0	15,2	18,7	23,6	27,1	30,2	31,3	32,7	32,2
în instituțiile de stat	14,0	12,5	16,9	21,5	24,7	27,9	28,8	30,1	29,8
în instituțiile nestatale	3,0	2,7	1,8	2,2	2,4	22,9	24,1	2,6	2,4
băieți	7,2	6,5	8,2	10,5	12,0	13,2	13,7	14,4	14,1
fete	9,8	8,7	10,5	13,1	15,0	17,0	17,6	18,3	18,1
Cadre didactice - total ('000)	2,0	1,7	1,8	1,9	2,0	2,0	2,0	2,4	2,5
Învățământul superior									
Numărul de instituții	47	45	40	35	35	31	31	31	33
de stat	16	17	17	18	18	17	17	17	19

Domeniu/Indicator	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
nestatale	31	28	23	17	17	14	14	14	14
Admiterea ('000)	24,7	28,1	30,2	31,9	34,6	25,9	23,8	23,9	21,2
din care în bază de contract	19,6	22,3	24,2	25,3	22,4	18,1	15,6	13,9	14,0
Absolvenți ('000)	11,3	12,5	14,5	15,3	15,3	17,4	17,0	20,0	29,6
Numărul de studenți ('000)	86,4	95,0	104,0	114,6	126,1	128,0	123,0	114,9	109,9
în instituțiile de stat	63,5	71,2	80,9	93,6	104,4	106,7	102,0	93,1	90,3
în instituțiile nestatale	22,9	23,8	23,1	21,0	21,7	22,7	21,0	21,8	19,6
bărbați	36,9	41,2	44,0	46,3	53,1	53,8	50,6	48,5	47,9
femei	49,5	53,9	60,0	68,2	73,0	74,2	72,4	66,4	62,0
cadre didactice - total ('000)	5,3	5,5	5,7	5,9	5,8	5,7	5,6	5,4	5,5

Note:

* Datele sunt ponderate și reprezentative la nivel național.

** Pragurile sărăciei sunt calculate pe adult echivalent pe lună, dacă nu se indică alt mod.

*** Ajustat la paritatea puterii de cumpărare. Valori per capita, pe lună.

Sursa: Rapoarte privind sărăcia și impactul politicilor. Ministerul Economiei, 2004–2009.

Anexa 2. Distribuirea alocațiilor de mijloace financiare pe programe de cheltuieli în domeniul educației pe anii 2010–2013

Denumirea programului	Total cheltuieli publice (mii lei) (cu investiții)		Prognoza (mii lei) (fără investiții)			Ponderea fiecărui program în suma totală a cheltuielilor din sector (%)		
	2009 executat	2010 aprobat	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Programul I "Educația preșcolară"		1289186,8	1301008,6	1321855,2	1343652,7	19,8	19,9	20,1
Programul II "Învățământul secundar"		3539118,1	3480094,3	3528144,0	3557513,7	53,0	53,2	53,2
Programul III "Învățământul mediu de specialitate"		307126,8	303637,6	303637,6	303637,6	4,6	4,6	4,5
Programul IV "Învățământul superior"		841300,5	846500,5	846500,5	846500,5	12,9	12,8	12,6
Programul V "Învățământul postuniversitar"		78337,6	78137,6	78137,6	78137,6	1,2	1,2	1,2
Programul VI "Perfecționarea cadrelor didactice și de conducere"		16551,4	4937,6	4937,6	4937,6	0,1	0,1	0,1
Programul VII "Educația extrașcolară"		501113,9	502439,0	507749,8	513301,3	7,7	7,7	7,7
Programul VIII "Managementul și administrarea în domeniul educației"		31717,1	31930,9	32155,0	32390,2	0,5	0,5	0,5
Programul IX "Instruirea cadrelor dotate în rețeaua "Educație și Cercetare"		14278,2	13111,6	13111,6	13111,6	0,2	0,2	0,2
Total pe programe		6618730,4	6561797,6	6636228,9	6693182,9	100,0	100,0	100,0
<i>Finanțate de la :</i>								
Bugetul de stat, inclusiv:		1898109,4	1829513,3	1849513,3	1849513,3	27,9	27,9	27,6
Cheltuieli de baza		1357106,5	1299592,6	1319592,6	1319592,6	19,8	19,9	19,7
Fonduri și mijloace speciale		518720,7	529920,7	529920,7	529920,7	8,1	8,0	7,9
Proiecte investiționale finanțate din surse externe		22282,2				0,0	0,0	0,0
Bugetele UAT		4720621,0	4732284,3	4786715,6	4843669,6	72,1	72,1	72,4
BASS								
FAOAM								
TOTAL sector		6618730,4	6561797,6	6636228,9	6693182,9	100,0	100,0	100,0

Anexa 3. Lista indicatorilor de evaluare și monitorizare

Direcția prioritară 1. Asigurarea unei dezvoltări durabile a sistemului de învățământ

Nr. crt.	Indicatorii de monitorizare	Sursa
1.	Produsul Intern Brut pe locuitor în dolari SUA la PPC (paritatea puterii de cumpărare)	BNS
2.	Rata de alfabetizare a adulților (15 ani și peste)	BNS
3.	Ponderea femeilor analfabete (15 ani și peste)	BNS
4.	Indicele parității alfabetizării pentru persoanele tinere (raportul ratelor de alfabetizare tineri/ tinere)	BNS
5.	Indicele dezvoltării umane (IDU), inclusiv:	BNS
	<i>indicele speranței de viață</i>	BNS
	<i>indicele educației</i>	BNS
	<i>indicele PIB</i>	BNS
6.	Speranța de viață școlară	BNS
7.	Structura populației economic activă după nivelul de instruire	BNS
8.	Structura populației ocupate după nivelul de instruire	BNS
9.	Rata de cuprindere în învățământ pe grupe de vârstă	BNS
10.	Cheltuielile pentru învățământ, ca proporție din PIB	BNS
11.	Ponderea cheltuielilor publice pentru educație în total cheltuieli publice	BNS
12.	Cheltuielile totale pentru educație, ca proporție din PIB, pe nivele educaționale	BNS
13.	Cheltuielile publice pentru învățământ pe o persoană, ca proporție din PIB pe locuitor	BNS
14.	Repartizarea cheltuielilor publice curente pe nivele educaționale (%)	BNS
15.	Ponderea fondului de salarizare în totalul cheltuielilor pentru învățământ	BNS
16.	Ponderea cadrelor didactice femei din numărul total al cadrelor didactice	BNS
17.	Ponderea cadrelor didactice femei din numărul total al cadrelor didactice pe nivele educationale	BNS
18.	Numărul de elevi ce revine la un cadru didactic pe nivele educationale	BNS

Direcția prioritară 2. Extinderea accesului la educația timpurie de calitate

1.	Cheltuieli pentru educația preșcolară, ca proporție din PIB	BNS
2.	Ponderea cheltuielilor publice pentru educația prescolară din totalul cheltuielilor publice pentru învățământ	BNS

3.	Cheltuieli publice pentru un copil în educația preșcolară	BNS
4.	Rata brută de cuprindere în educația preșcolară (3-6 ani)	BNS
5.	Rata netă de cuprindere în educația preșcolară obligatorie (5-6 ani)	BNS
6.	Ponderea cadrelor didactice după grade de calificare	BNS
7.	Numărul de copii cu dizabilități în grădinițe/CC	BNS
8.	Numărul de preșcolari la un educator	BNS

Direcția prioritară 3. Formarea și dezvoltarea de școli prietenoase copilului

1.	Cheltuieli pentru învățământul primar și secundar general ca proporție din PIB	BNS
2.	Ponderea cheltuielilor publice pentru învățământul primar și secundar general din totalul cheltuielilor publice pentru educație	BNS
3.	Cheltuielile publice pentru învățământul primar și secundar general pe un elev	BNS
4.	Rata brută de cuprindere în învățământul general (7-16 ani)	BNS
5.	Rata netă de cuprindere în învățământul general (7-16 ani)	BNS
6.	Rata de absolvire	BNS
7.	Rata de tranziție la următorul nivel	BNS
8.	Rezultatele elevilor la evaluările naționale și internaționale PISA, TIMSS, PIRLS	ME
9.	Numărul de elevi ce revine în medie la un calculator cu acces la Internet	BNS
10.	Ponderea cadrelor didactice cu studii superioare	BNS
11.	Structura cadrelor didactice după nivelul de calificare (superior, întâi, doi)	BNS
12.	Raportul dintre salariul mediu al cadrelor didactice și salariul mediu pe economie	BNS
13.	Numărul de copii cu dizabilități în școala generală	BNS
14.	Numărul de copii cu dizabilități pe grupe de vârstă (0-6, 7-10, 11-15 ani)	BNS
15.	Numărul de elevi ce revine la un cadru didactic	BNS
16.	Numărul de elevi ce revine la un calculator conectat la Internet	BNS

Direcția prioritară 4. Educația și susținerea copiilor aflați în dificultate

1.	Numărul de instituții rezidențiale	BNS
2.	Numărul de copii în instituțiile rezidențiale	BNS
3.	Numărul de copii care au beneficiat de servicii de prevenire a abandonului și instituționalizării	BNS
4.	Numărul de copii reintegrați în familie	BNS
5.	Numărul de copii reintegrați în școala generală	BNS

6.	Numărul de copii aflați în sistemul de servicii alternative de educație și îngrijire	BNS
7.	Numărul de copii cu cerințe educaționale speciale neșcolarizați	BNS
8.	Durata de aflare a copiilor aflați în situații deosebit de dificile în instituțiile rezidențiale	BNS
9.	Numărul de angajați în instituțiile rezidențiale	BNS

Direcția prioritară 5. Sporirea nivelului de pregătire profesională în învățământul vocațional și tehnic

1.	Cheltuieli pentru învățământul secundar profesional/mediu de specialitate ca proporție din PIB	BNS
2.	Ponderea cheltuielilor publice pentru învățământul secundar profesional/mediu de specialitate din totalul cheltuielilor publice din învățământ	BNS
3.	Cheltuielile publice pentru învățământul secundar profesional/mediu de specialitate pe un elev	BNS
4.	Rata brută de cuprindere în învățământul secundar profesional/mediu de specialitate	BNS
5.	Rata netă de cuprindere în învățământul secundar profesional/mediu de specialitate	BNS
6.	Rata de absolvire a învățământului secundar profesional/mediu de specialitate	BNS
7.	Ponderea cadrelor didactice cu studii superioare în învățământul secundar profesional/mediu de specialitate	BNS
8.	Structura cadrelor didactice după nivelul de calificare (superior, întâi, doi)	BNS
9.	Raportul dintre salariul mediu al cadrelor didactice și salariul mediu pe economie	BNS
10.	Numărul de elevi ce revine în medie la un profesor/maistru-instructor	BNS
11.	Numărul de elevi ce revine la un cadru didactic	BNS
12.	Numărul de elevi ce revine în medie la un calculator cu acces la Internet	BNS

Direcția prioritară 6. Integrarea învățământului superior în spațiul european al învățării și cercetării

1.	Cheltuieli pentru învățământul superior, ca proporție din PIB	BNS
2.	Ponderea cheltuielilor publice pentru învățământul superior din totalul cheltuielilor publice din învățământ	BNS
3.	Cheltuielile publice pentru învățământul mediu de specialitate pe un student	BNS
4.	Rata netă de cuprindere în învățământ (pe grupe de vîrstă)	BNS
5.	Rata de absolvire	BNS
6.	Structura cadrelor didactice după nivelul de calificare	BNS
7.	Raportul dintre salariul mediu al cadrelor didactice și salariul mediu pe economie	BNS

8.	Ponderea populației cu studii superioare ocupate și ponderea șomerilor cu același nivel de pregătire	BNS
9.	Structura absolvenților învățământului superior pe domenii generale de studii	BNS
10.	Numărul de studenți ce revine la un cadru didactic	BNS
11.	Numărul de studenți ce revine în medie la un calculator cu acces la Internet	BNS
12.	Ponderea studenților din învățământul terțiar, ciclul I	BNS
13.	Ponderea studenților din învățământul terțiar, ciclul II	BNS
14.	Ponderea femeilor absolvente ale învățământului terțiar	BNS

Direcția prioritară 7. Extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților

1.	Nivelul de educație al populației adulte pe grupe de vârstă	BNS
2.	Ponderea populației cu vârsta de 19-65 ani cuprinse cu educația non-formală	BNS
3.	Numărul de copii în instituțiile rezidențiale	BNS
4.	Numărul de copii care au beneficiat de servicii de prevenire a abandonului și instituționalizării	BNS
5.	Numărul de copii reintegrați în familie	BNS
6.	Numărul de copii reintegrați în școala generală	BNS

Note:

BNS – Biroul Național de Statistică;

ME – Ministerul Educației;

MF – Ministerul Finanțelor;

MEC – Ministerul Economiei;

MS – Ministerul Sănătății.

Datele sunt completate în conformitate cu „Educația în Republica Moldova, 2009/2010, publicație statistică”.